

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЧОРНОМОРСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ПЕТРА МОГИЛИ**

ГАВРИЧЕНКО ДМИТРО ГЕОРГІЙОВИЧ

УДК: 351.77(477)

**ПУБЛІЧНІ МЕХАНІЗМИ ТРАНСФОРМАЦІЇ ТА РОЗВИТКУ СФЕРИ
ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ**

Спеціальність 25.00.02 – механізми державного управління

РЕФЕРАТ

дисертації на здобуття наукового ступеня
доктора наук з державного управління

МИКОЛАЇВ – 2022

Дисертацією є рукопис.

Здобувач самостійно підготував докторську дисертацію.

Робота пройшла попередню експертизу у Чорноморському національному університеті імені Петра Могили Міністерства освіти і науки України (м. Миколаїв).

Офіційні опоненти:

доктор наук з державного управління, професор
АНТОНОВ Андрій Вячеславович,
Державний університет «Житомирська політехніка», професор кафедри економічної безпеки, публічного управління та адміністрування;

доктор наук з державного управління, професор
ОРЛОВА Наталія Сергіївна,
Харківський національний економічний університет імені Семена Кузнеця, професор кафедри державного управління, публічного адміністрування та регіональної економіки;

доктор наук з державного управління, професор
КРИШТАНОВИЧ Мирослав Франкович
Національний університет «Львівська політехніка», професор кафедри педагогіки та інноваційної освіти Інституту права, психології та інноваційної освіти.

Захист відбудеться 24 вересня 2022 р. о 11⁰⁰ годині на засіданні спеціалізованої вченої ради Д 38.053.03 у Чорноморському національному університеті імені Петра Могили.

Примірник докторської дисертації; реферат; висновок про наукову новизну, теоретичне та практичне значення результатів докторської дисертації; відгуки офіційних опонентів та облікова картка дисертації оприлюднені на офіційному веб-сайті Чорноморського національного університету імені Петра Могили - <https://chmnu.edu.ua/spetsializovana-vchena-rada-d-38-053-03> відповідно до вимог Постанови КМУ України від 17 листопада 2021р. № 1197 «Про порядок присудження та позбавлення наукового ступеня доктора наук» 14 вересня 2022 р.

З дисертацією можна ознайомитися в бібліотеці Чорноморського національного університету імені Петра Могили.

Вчений секретар
спеціалізованої вченої ради,
д. держ. упр.

Л. В. Антонова

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми. Трансформації в публічному управлінні, які були обумовлені Стратегією реформування державного управління починаючи з 2015 р., позначилися на всіх системах та механізмах публічного управління в різних сферах і галузях економіки України. В умовах натиску неінфекційних та інфекційних захворювань, пандемії COVID-19, руйнування загальної інфраструктури країни та систем життєзабезпечення громадян України внаслідок військової агресії проти України у 2014 та 2022 рр. сфера охорони здоров'я є пріоритетом державної політики уряду. Формування публічних механізмів трансформацій та розвитку охорони здоров'я України набуває особливого значення в реалізації політики України щодо досягнення Цілей сталого розвитку. Важливість розвитку сфери охорони здоров'я, створення відповідної національної політики та стратегій її реалізації є одним із ключових завдань, поставлених урядом, які визначено в Цілях сталого розвитку України на період до 2030 року, Національній економічній стратегії, Стратегії економічної безпеки України на період до 2025 року, Національній стратегії із створення безбар'єрного простору в Україні на період до 2030 року, Стратегії людського розвитку, Національній стратегії у сфері прав людини.

Сфера охорони здоров'я України в сучасних умовах перебуває в пошуку шляхів виходу з кризової ситуації та побудови моделі розвитку, наближеної до європейських стандартів. Ефективна реалізація публічних механізмів трансформацій та розвитку охорони здоров'я нашої держави є важливим чинником оптимального функціонування галузі, що дає змогу забезпечити спроможну систему громадського здоров'я, підвищити ефективність взаємодії інститутів, доступність та якість медичних послуг, досягти позитивних результатів у напрямі впровадження Цілей сталого розвитку. Необхідною умовою для реалізації стратегічних державних завдань щодо реформування сфери охорони здоров'я та процесів трансформації публічних механізмів України й сталого її розвитку є розробка напрямів реалізації публічних механізмів трансформацій охорони здоров'я України з урахуванням викликів сучасності (пандемії COVID-19 та воєнного стану), що і зумовлює актуальність обраної теми.

Теоретичне висвітлення етапів, особливостей та нормативно-правового забезпечення реформування сучасної системи охорони здоров'я в Україні досліджено такими науковцями, як Андріяш В., Антонов А., Антонова Л., Білинська М., Дегтяр О., Ємельянов В., Козирєва О., Криштанович М., Орлова Н., Радиш Я., Рожкова, І., Рудий В., Шегедин Я., у роботах яких було розвинуто теоретичні та практичні положення щодо концептуальних засад, пріоритетів і принципів розвитку галузі охорони здоров'я в сучасних умовах реформування, аналізу міжнародного та національного досвіду формування публічних механізмів розвитку охорони здоров'я, визначення напрямів модернізації сфери охорони здоров'я з урахуванням діючої інфраструктури охорони здоров'я та реалізації їх у системі публічного адміністрування. Теоретичні, практичні та методологічні питання цифрових і фінансових трансформаційних змін вітчизняної системи охорони здоров'я в сучасних умовах

реформування у своїх працях досліджували Бойко О., Бородін Є., Вовк С., Галацан О., Івашова Л., Карамішев Д., Квітка С., Корольчук О., Михальчук В., Фірсова О., Чабан О., Шевченко В.

Незважаючи на значний обсяг наукових напрацювань теоретичного та практичного характеру щодо розвитку теоретичних, організаційних та методологічних аспектів державного управління системою охорони здоров'я, постає необхідність у комплексному дослідженні питань реалізації публічних механізмів трансформацій та розвитку охорони здоров'я України на шляху досягнення сталого розвитку в умовах соціально-економічних наслідків пандемії, повномасштабного військового вторгнення на територію України, що і зумовлює актуальність обраної теми дослідження, постановку його мети та завдань.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами.

Дисертаційну роботу виконано відповідно до теми науково-дослідної роботи Чорноморського національного університету імені Петра Могили «Організація державного управління в умовах становлення та розвитку політичної системи України: політико-правові, історичні та регіональні аспекти» (державний реєстраційний номер 0119U000451), у рамках якої автором досліджено механізми трансформацій та розвитку охорони здоров'я України (нормативно-правовий, інституційний, фінансовий, кадровий, механізм надання електронних послуг).

Мета й завдання дослідження. Метою роботи є обґрунтування теоретико-методичних підходів та розробка науково-практичних рекомендацій щодо реалізації публічних механізмів трансформацій і розвитку охорони здоров'я України (нормативно-правового, інституційного, фінансового, кадрового механізмів, механізму надання електронних послуг) в умовах сталого розвитку та викликів сучасності.

Для реалізації зазначеної мети в дисертації було поставлено та вирішено такі завдання:

узагальнити теоретичні підходи щодо розвитку сталих механізмів публічного управління у сфері охорони здоров'я в умовах реформування та трансформацій;

визначити складові механізму нормативно-правового забезпечення охорони здоров'я в Україні з урахуванням глобальних та євроінтеграційних викликів і завдань для адаптації програмних документів Цілям сталого розвитку;

ідентифікувати особливості діяльності сучасних міжнародних та національних інституцій у регулюванні системи охорони здоров'я в умовах сталого розвитку та пандемічних явищ для ефективної міжвідомчої взаємодії органів державного управління;

визначити напрями трансформацій публічних механізмів фінансування системи охорони здоров'я України в умовах пандемії COVID-19 та воєнного стану для сталого та інклюзивного відновлення сфери охорони здоров'я після системної кризи;

проаналізувати міжнародний досвід упровадження публічних механізмів трансформацій та розвитку сфери охорони здоров'я шляхом застосування

статистичних методів дослідження для визначення тенденцій розвитку сфери охорони здоров'я;

оцінити рівень досягнення індикаторів сталого розвитку для впровадження ефективних змін на різних рівнях публічного управління у сфері охорони здоров'я;

визначити трансформаційні напрями публічних механізмів розвитку системи охорони здоров'я в умовах реформування, пандемії COVID-19 та воєнного стану для досягнення сталого розвитку сфери охорони здоров'я;

розробити етапи забезпечення спроможної системи громадського здоров'я на регіональному та місцевому рівнях для підвищення ефективної взаємодії органів державного управління та відповідних інститутів;

здійснити оцінку наслідків та результатів реформування механізмів публічного управління системою охорони здоров'я України в умовах децентралізації;

запропонувати рекомендації щодо забезпечення трансформацій системи охорони здоров'я з урахуванням упровадження механізму надання електронних послуг для цифровізації інформаційної інфраструктури медичних закладів і підвищення ефективності електронних форм взаємодії держави та громадян;

визначити напрями вдосконалення кадрового забезпечення у сфері охорони здоров'я для розвитку публічних механізмів трансформацій та розвитку кадрового потенціалу;

запропонувати стратегічні напрями реалізації публічних механізмів трансформації та розвитку сфери охорони здоров'я України в умовах пандемії COVID-19 та воєнного стану для досягнення Цілей сталого розвитку.

Об'єктом дослідження є процес реалізації публічних механізмів трансформацій та розвитку охорони здоров'я України.

Предметом дослідження є теоретичні, організаційні та методологічні положення реалізації публічних механізмів трансформацій і розвитку охорони здоров'я України.

Методи дослідження. Методологічну основу дисертаційного дослідження становлять загальнонаукові та спеціальні методи пізнання економічних явищ і механізмів державного управління в сучасних світових і національних економіках. Основні наукові результати дисертаційної роботи були отримані за допомогою використання таких методів, як: історичний – при дослідженні історичних етапів процесу адаптації Цілей сталого розвитку для України; систематизації та узагальнення – у ході дослідження теоретичних підходів щодо формування та розвитку сталих механізмів публічного управління у сфері охорони здоров'я, щодо визначення особливостей механізмів публічного управління у сфері охорони здоров'я України; методи аналізу і синтезу – при визначенні основних напрямів та інструментів публічних механізмів розвитку цифрового здоров'я в умовах пандемії, виявленні ризиків та ключових проблем сфери охорони здоров'я в Україні, окресленні пріоритетів розвитку публічних механізмів у сфері охорони здоров'я України в умовах пандемії COVID-19 та воєнного стану; структурно-функціональний метод – при формуванні механізму нормативно-правового, кадрового забезпечення охорони здоров'я в Україні,

інституційного механізму державного управління системою охорони здоров'я, визначенні алгоритму дій забезпечення спроможної системи громадського здоров'я на регіональному та місцевому рівнях; прогнозний метод – при визначенні прогнозних індикаторів досягнення Цілі 3 Цілей сталого розвитку в Україні; порівняльний аналіз – для аналізу систем охорони здоров'я у світі та в Україні, оцінки відповідності системи охорони здоров'я в регіоні Цілі 3 Цілей сталого розвитку. Системний підхід надав змогу сформувавши стратегічну матрицю реалізації публічних механізмів трансформації сфери охорони здоров'я на міжнародному, національному та регіональному рівнях та виділити напрями їх реалізації в Україні.

Інформаційною базою дослідження є наукові праці вітчизняних та зарубіжних вчених, закони України, постанови та рішення Кабінету Міністрів України, дані Організації Об'єднаних Націй, Всесвітньої організації охорони здоров'я, Державного комітету статистики, Міністерства фінансів України, Міністерства економічного розвитку та торгівлі України, накази та звіти Міністерства охорони здоров'я, Міністерства цифрової трансформації України, Національної служби здоров'я України (НСЗУ), Центру громадського здоров'я, прикладні дослідження Департаменту стратегічного планування та макроекономічного прогнозування, публікації та статистичні дані European Comission, Legatum Institute Foundation, CEOWORLD, Ipsos, Organisation for Economic Cooperation and Development, Statista, Центру тестування при Міністерстві охорони здоров'я, дані обласних, районних державних адміністрацій, довідкові та інформаційні видання професійних міжнародних організацій щодо стану розвитку сфери охорони здоров'я, матеріали власних досліджень автора.

Наукова новизна отриманих результатів визначається новим вирішенням наукової проблеми у сфері державного управління, що полягає в обґрунтуванні теоретико-методичних підходів та розробці науково-практичних рекомендацій щодо реалізації публічних механізмів трансформацій і розвитку охорони здоров'я України (нормативно-правового, інституційного, фінансового, кадрового механізмів, механізму надання електронних послуг) в умовах сталого розвитку та викликів сучасності. А саме:

вперше:

розроблено комплексний підхід до трансформації пріоритетів розвитку публічних механізмів у системі охорони здоров'я України з урахуванням різних факторів впливу: процесу реформування (розвиток, безпека, відповідальність), пандемії (медична реформа, громадське здоров'я, спеціалізована медицина, доступні та якісні лікарські засоби, розвиток електронних сервісів) та воєнного стану (зниження рівня травматизму, гарантування здоров'я матері та новонародженого, лікування хронічних захворювань і неінфекційних захворювань, ризик появи і поширення інфекційних захворювань, питання захисту, психічне здоров'я та психосоціальна підтримка, технологічні небезпеки та ризики для здоров'я, потенційні ядерні та хімічні небезпеки, глобальне

управління COVID-19, лідерство та комунікація) для ефективного розвитку системи та досягнення сталого розвитку сфери охорони здоров'я України;

запропоновано науково-методичний підхід щодо оцінювання відповідності системи охорони здоров'я регіонів України (Вінницька, Одеська, Рівненська, Львівська та Харківська області, які мають найкращі індикатори досягнення Цілі 3 Цілей сталого розвитку в Центральній, Південній, Північній, Західній та Східній Україні, відповідно) Цілям сталого розвитку за показниками (кількість зареєстрованих випадків ВІЛ-інфекції, рівень захворюваності на активний туберкульоз, кількість виписаних електронних рецептів, кількість проведених щеплень проти COVID-19, обсяг додаткових дотацій місцевим бюджетам, видатків медичним закладам, що уклали договір з НСЗУ, рівень забезпеченості практикуючими лікарями на 10 тис. населення, середня кількість декларацій на одного лікаря) для визначення можливостей та перспектив розвитку сфери охорони здоров'я України на регіональному рівні;

розроблено стратегічну матрицю реалізації публічних механізмів трансформації та розвитку сфери охорони здоров'я України, яка включає аналіз стратегічних елементів (цілі, завдання, принципи, інструменти) на міжнародному, національному та регіональному рівнях публічного управління. На основі матриці запропоновано напрями реалізації публічних механізмів розвитку у сфері охорони здоров'я України (нормативно-правового, інституційного, фінансового, кадрового механізму забезпечення, механізму надання електронних послуг) в умовах пандемії та оголошеного в Україні воєнного стану для досягнення Цілей сталого розвитку;

удосконалено:

інституційний механізм державного управління системою охорони здоров'я на основі визначення основних функцій, завдань, організації діяльності суб'єктів державної політики (міжнародних, національних, регіональних інститутів), інструментів (нормативно-правових, фінансових, економічних, інформаційно-комунікаційних, досліджень та розробок, освітніх та просвітницьких) та методів (організаційних, економічних, психологічних, спеціальних, адміністративних, цифрових технологій) їх реалізації для підвищення ефективності взаємодії органів державного управління щодо мінімізації соціально-економічних наслідків пандемічних явищ та розвитку сфери охорони здоров'я;

науковий підхід до визначення ефективного забезпечення спроможної системи громадського здоров'я на регіональному та місцевому рівнях шляхом реалізації відповідного алгоритму дій за етапами (формування ініціативної групи, аналіз ризиків у сфері громадського здоров'я, аналіз потенціалу у сфері громадського здоров'я, дизайн ініціативи з розбудови громадського здоров'я, моніторинг реалізації ініціативи у сфері громадського здоров'я) для підвищення ефективної взаємодії органів державного управління та відповідних інститутів у процесі реалізації програм та ініціатив у сфері громадського здоров'я;

науковий підхід до визначення напрямів удосконалення кадрового забезпечення у сфері охорони здоров'я відповідно до ключових пріоритетів трансформації (медична освіта та наука, ефективна система лідерства та

управління кадровими ресурсами, людиноорієнтованість у професійній діяльності працівників) для формування кваліфікованого кадрового потенціалу сфери охорони здоров'я відповідно до європейських стандартів;

дістали подальшого розвитку:

обґрунтування теоретичних міжнародних та національних підходів щодо формування сучасних публічних механізмів трансформацій у сфері охорони здоров'я (фінансовий, інформаційний, інституційний, організаційний механізми), які реалізовано в Канаді, Румунії, США, Чилі та Швеції, наукових положень щодо реалізації механізмів публічного управління у сфері охорони здоров'я (інституційний, економічний, організаційний, правовий, фінансовий, інформаційний, кадровий, механізм державно-приватного партнерства) для визначення напрямів подальшого розвитку та трансформації цих механізмів з урахуванням глобальних викликів, пандемічного загострення та євроінтеграційних домовленостей;

наукові положення щодо формування механізму нормативно-правового забезпечення розвитку охорони здоров'я шляхом визначення ключових законодавчих актів міжнародного рівня, а також основних стратегічних документів національного та регіонального рівнів з урахуванням глобальних та євроінтеграційних викликів і завдань для виділення векторів трансформації публічних механізмів у сфері охорони здоров'я та адаптації програмних документів Цілям сталого розвитку;

напрями трансформацій публічних фінансових механізмів забезпечення сфери охорони здоров'я в умовах пандемії COVID-19 та воєнного стану (формування чіткого механізму надання та фінансування гарантованих медичних послуг, розширення діяльності НСЗУ в регіонах, налагодження інформаційно-комунікаційних зв'язків, розробка комплексної методики оцінки ефективності фінансового забезпечення системи охорони здоров'я в цілому та закладів охорони здоров'я зокрема; врегулювання порядку використання місцевих бюджетних ресурсів, трансформація механізму стратегічних закупівель НСЗУ через упровадження інноваційних програмних продуктів) для підвищення ефективності використання бюджетних ресурсів на різних рівнях державного управління та забезпечення сталого розвитку сфери охорони здоров'я;

оцінка стану впровадження публічних механізмів трансформацій та розвитку сфери охорони здоров'я в регіонах світу (Азія, Америка, Африка, Європа, Океанія), європейських країнах (Польща, Румунія, Словаччина, Угорщина) та рівня розвитку системи охорони здоров'я як об'єкта державного управління з позиції міжнародних рейтингів (Legatum Prosperity Index, Глобальний індекс безпеки здоров'я, Індекс охорони здоров'я за CEOWorld, Global Health Security Index) на основі відповідних індикаторів (громадське здоров'я, доступ до лікарських засобів, надання послуг у сфері охорони здоров'я та фінансування, кадрові ресурси системи охорони здоров'я) для узагальнення основних проблем та визначення пріоритетів розвитку публічних механізмів трансформацій у системі охорони здоров'я;

методичний підхід до визначення прогностичних адаптованих індикаторів досягнення Цілі 3 Цілей сталого розвитку в Україні, регламентованих у

Національній доповіді «Цілі сталого розвитку: Україна на період до 2030 року», за допомогою статистичних функцій Excel, в основу яких покладена лінійна регресія, для визначення необхідних ефективних змін на різних рівнях публічного управління у сфері охорони здоров'я;

напрями реалізації механізму надання електронних послуг з урахуванням міжнародного та європейського досвіду (створення єдиного цифрового ринку публічних послуг та базових медичних реєстрів, запровадження єдиних відкритих стандартів медичної інформатики, розвиток телемедицини, розвиток інтегрованих медичних інформаційних систем, сприяння кращому обміну цифровим здоров'ям за допомогою електронних медичних карток або електронних рецептів) на основі реалізації інструментів публічних механізмів (регуляторні, фінансові, технічна інфраструктура) для підвищення ефективності електронних форм взаємодії держави та громадян.

Практичне значення одержаних результатів визначається тим, що наукові висновки та узагальнення дисертаційного дослідження доведено до рівня конкретних напрямів, які є засадами для їхнього впровадження в практику публічного управління з метою розвитку охорони здоров'я в Україні. Одержані наукові розробки можуть бути рекомендовані центральним та місцевим органам влади, закладам охорони здоров'я з метою розвитку та реалізації публічних механізмів трансформацій та розвитку у сфері охорони здоров'я України.

Наукові рекомендації щодо трансформації системи охорони здоров'я в умовах децентралізації України, що передбачають практичну реалізацію запропонованого автором алгоритму дій із забезпечення спроможної системи громадського здоров'я на рівні регіону, використані в діяльності Рівненської обласної ради та враховані у змінах до Програми фінансової підтримки та розвитку обласних комунальних підприємств та закладі охорони здоров'я Рівненської обласної ради на 2021-2022 рр.; а також пропозиції автора використані при розробці Програми економічного та соціального розвитку Рівненської області на 2022р. (довідка № 01/12-261р від 22.07.2022 р.).

Результати дисертаційного дослідження щодо визначення ключових напрямів розвитку сфери охорони здоров'я в Україні на регіональному рівні за результатами оцінки відповідності регіональних стратегій Цілям сталого розвитку в умовах пандемії використані Департаментом охорони здоров'я Дніпропетровської обласної військової адміністрації при розробці Плану роботи Департаменту та в частині трансформації кадрового механізму та механізму надання електронних послуг (довідка №111-52/07 від 19.04.2022 р.).

Надані рекомендації щодо напрямів діяльності громади в трансформації публічних механізмів регулювання охорони здоров'я відповідно до ключових домовленостей взаємодії державних інститутів у частині закріпленого функціоналу використані в практичній діяльності Департаменту охорони здоров'я Одеської міської ради при формуванні Програми економічного і соціального розвитку міста Одеси на 2021-2022 рр., реалізації Міської цільової програми «Здоров'я» міста Одеси на 2021-2023 рр., Міської цільової програми протидії ВІЛ-інфекції/СНІДу, туберкульозу, гепатитам та наркоманії у місті Одесі «Прискорена відповідь Одеса» («Fast-Track Odesa») на 2021-2023 рр. (довідка №01/01-40/431 від 20.07.2022 р.).

Пропозиції автора в аспектах імплементації найкращих міжнародних практик упровадження та розвитку державних електронних послуг у сфері охорони здоров'я, тенденцій та можливостей вітчизняної системи охорони здоров'я використані у практичній діяльності Коомунального некомерційного підприємства «Міська клінічна лікарня № 11» Одеської міської ради та відображені у Плані стратегічного розвитку (довідка №2022-41 від 21.06.2022 р.).

Рекомендації автора щодо функціонування ефективної системи лідерства та управління кадровими ресурсами впроваджено у діяльності ТОВ «Дім медицини» Odrex . Наведені шляхи дають змогу сформувати нову стратегію кадрового забезпечення закладу охорони здоров'я в умовах трансформацій (довідка №351 від 20.07.2022 р.).

Теоретичні положення та практичні рекомендації, які обґрунтовано в дисертаційній роботі, впроваджені в навчальний процес у ході підготовки фахівців за освітньо-кваліфікаційними рівнями бакалавр та магістр за напрямом «Публічне управління та адміністрування» денної та заочної форми навчання при викладанні навчальних дисциплін «Соціальна та гуманітарна політика», «Державне управління», «Аналіз політики», «Дослідження політики» у Чорноморському національному університеті імені Петра Могили (довідка № 44-45/1341 від 09.06.2022 р.).

Особистий внесок здобувача. Дисертація є самостійною науковою роботою. Висновки й результати, які характеризують наукову новизну, отримано і сформульовано автором особисто. Внесок автора в колективні наукові роботи конкретизовано у списку публікацій.

Основні положення й результати дисертації доповідалися, обговорювалися та опубліковані в матеріалах наукових конференцій, серед яких: III Міжнародна науково-практична конференція «Реформування процесів публічного управління в сфері освіти та науки України у глобалізаційному та інформаційному суспільстві» (м.Переяслав, 29 жовтня 2021 р.), Міжнародна науково-практична інтернет-конференція «Публічне управління: проблеми та перспективи» (м.Харків, 26 листопада 2021 р.), Всеукраїнська науково-практична конференція «Публічне управління: проведення реформи в Україні» (м.Покровськ, 9-10 грудня 2021 р.), Міжнародна науково-практична інтернет-конференція «Публічне управління в Україні: виклики сьогодення та глобальні імперативи» (м.Хмельницький, 11 лютого 2022 р.), Всеукраїнська науково-практична online конференція «Держава ХХІ століття: погляд молоді» (м.Житомир, 17 травня 2022 р.), V Міжнародна науково-практична інтернет-конференція «Управління економічними процесами на макро- і мікрорівні: проблеми та перспективи вирішення» (м.Львів, 25-26 травня 2022 р.), науково-практична конференція «Наука, технології, інновації: тенденції розвитку в Україні та світі» (м. Полтава, 27-28 травня 2022 р.), II Міжнародна науково-практична конференція «Розвиток територіальних громад: правові, економічні та соціальні аспекти» (м.Миколаїв, 9 червня, 2022 р.), V Міжнародна науково-практична конференція «Правові засади організації та здійснення публічної влади» (м.Хмельницький, 17 червня, 2022 р.).

Публікації. Результати дослідження опубліковано в 34 наукових працях загальним обсягом 28,6 друк. арк. (особисто автора – 27,0 друк. арк.), серед яких 2 монографії (вт.ч. одна одноосібна), 3 статті в зарубіжних наукових виданнях, які мають цитування в наукометричних базах Scopus та Web of Science, 19 статей у

вітчизняних наукових фахових виданнях та 10 публікацій у матеріалах міжнародних та всеукраїнських науково-практичних конференцій.

Структура та обсяг дисертації. Дисертація складається зі вступу, п'яти розділів, висновків, списку використаних джерел, додатків. Основний обсяг дисертації становить 367 сторінок друкованого тексту, у тому числі 31 таблиця, 65 рисунків, які наведено на 101 сторінці. Список використаних джерел із 342 найменувань наведено на 43 сторінках і 11 додатків – на 33 сторінках.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ ДИСЕРТАЦІЇ

Розділ 1 - «Теоретичні положення реформування та трансформацій публічних механізмів у сфері охорони здоров'я України» - містить дослідження теоретичних підходів щодо розвитку сталих механізмів публічного управління у сфері охорони здоров'я, стратегічних завдань реформування сфери охорони здоров'я в Україні в умовах глобальних та європейських викликів.

Дослідження теоретичних підходів щодо розвитку сталих механізмів публічного управління у сфері охорони здоров'я дало змогу узагальнити механізми публічного управління у сфері охорони здоров'я, які реалізовано в іноземній практиці (фінансовий, інформаційний, інституційний, організаційний механізми) та вітчизняних реаліях (інституційний, економічний, організаційний, правовий, фінансовий, інформаційний, кадровий механізми, механізм державно-приватного партнерства). На основі аналізу досліджень провідних науковців у галузі публічного управління визначено базові механізми реалізації публічної політики у сфері охорони здоров'я: інституційний, організаційний, економічний, кадровий, фінансовий, інформаційний, правовий, публічно-приватного партнерства (рис. 1).

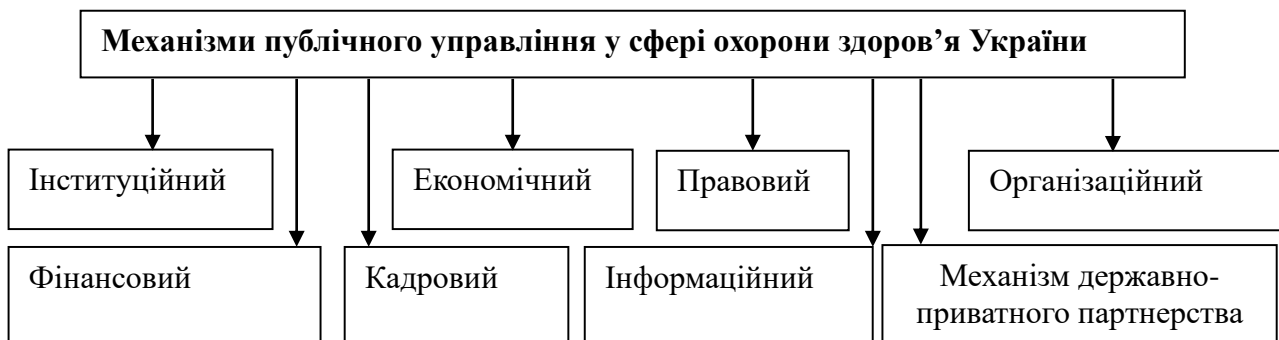

Рис. 1. Комплекс механізмів публічного управління у сфері охорони здоров'я України (систематизовано автором)

Серед ключових інструментів реалізації механізмів публічного управління у сфері охорони здоров'я України виділено технологію блокчейн, інформаційно-комунікаційні інструменти, електронні медичні послуги, процес поєднання державно-приватного забезпечення та медичного страхування.

З урахуванням зарубіжного досвіду, міжнародних соціальних стандартів виділено можливості розвитку системи охорони здоров'я в Україні: ефективна й доступна система охорони здоров'я, підвищення рівня і якості життя населення, підвищення якості та безпеки медичної допомоги, співпраця з міжнародною та європейською спільнотою, які дають змогу підвищити рівень взаємозв'язків та якості реалізації всіх державних заходів на різних рівнях у сфері охорони здоров'я.

Доведено, що для формування комплексної державної стратегії розвитку сфери охорони здоров'я, яка б відповідала потребам населення України та міжнародним стандартам якості, необхідним є формування нових стратегічних напрямів і завдань у сфері охорони здоров'я на глобальному та національному рівнях та вдосконалення визначених механізмів публічного управління у сфері охорони здоров'я, зважаючи на глобальні виклики, євроінтеграційні домовленості та пандемічні загострення в останні роки.

На основі дослідження глобальних завдань щодо реалізації Цілі 3 (Міцне здоров'я і благополуччя) Цілей сталого розвитку та напрямів євроінтеграційного процесу визначено, що пріоритетом системи охорони здоров'я будь-якого уряду є забезпечення належного рівня здоров'я населення, що визначається стратегічними документами національного, європейського та міжнародного рівнів. Виділено основні цілі реформування та трансформації сфери охорони здоров'я в Україні з урахуванням глобальних та європейських викликів: забезпечення мікроекономічної ефективності, забезпечення справедливого та рівного доступу до медичних послуг, макроекономічний контроль за видатками у сфері охорони здоров'я (табл. 1).

Таблиця 1

Головні цілі уряду, спрямовані на розвиток сфери охорони здоров'я
України

Ціль	Результат
Забезпечення рівного і справедливого доступу до медичних послуг	Громадяни повинні мати доступ до певного гарантованого мінімального рівня послуг, у межах якого медична допомога повинна надаватися з огляду на потребу хворого в ній, а не залежно від здатності хворого за неї платити
Забезпечення мікроекономічної ефективності	Якість допомоги і ступінь задоволення пацієнтів повинні бути максимально можливими при мінімально можливих затратах ресурсів
Макроекономічний контроль за видатками у сфері охорони здоров'я	Сектор охорони здоров'я повинен поглинати «розумну» частку валового національного продукту (зростання рівня видатків на охорону здоров'я)

Розроблений в Україні проект «Стратегії розвитку системи охорони здоров'я до 2030 року» визначає основні завдання уряду (реформування системи охорони здоров'я з урахуванням забезпечення Універсального медичного страхування – Universal Health Coverage, покращення показників здоров'я населення, рівня задоволеності послугами, захисту фінансових ризиків, забезпечення узгодженості з Цілями сталого розвитку та міжнародними зобов'язаннями України перед її партнерами), ключові принципи та цінності їх реалізації (людиноцентричний підхід; підзвітність; міжсекторальна взаємодія; запобігання збідненню через погіршення здоров'я; рівність та залученість; універсальний доступ).

Розділ 2 - «Методологічні засади трансформацій та розвитку публічних механізмів сфери охорони здоров'я в Україні» - містить методологічні основи формування та розвитку базових механізмів публічного управління у сфері охорони здоров'я України (нормативно-правового механізму забезпечення реформ та трансформацій у сфері охорони здоров'я, інституційного та фінансового механізмів державного управління системою охорони здоров'я).

Аналіз чинного нормативно-правового забезпечення сфери охорони здоров'я в Україні показав досить масштабну законодавчу базу у сфері охорони здоров'я, яка включає низку підходів до класифікації нормативно-правових актів, які стосуються впорядкування їх сукупності та сутності.

На основі врахування методологічних підходів до класифікації законодавства у сфері охорони здоров'я та ключових пріоритетів досягнення завдань Цілей сталого розвитку запропоновано систему нормативно-правового забезпечення розвитку охорони здоров'я, яка включає міжнародний, національний та регіональний рівні. На міжнародному рівні до основ нормативно-правового забезпечення розвитку охорони здоров'я віднесено Цілі сталого розвитку, Угоду про Асоціацію, Меморандум про взаєморозуміння між Україною та ЄС, План дій щодо профілактики та контролю за неінфекційними захворюваннями в Європейському регіоні ВООЗ на 2016-2025 рр. Національний рівень нормативно-правового забезпечення сфери охорони здоров'я включає Цілі сталого розвитку України на період до 2030 року, Національну економічну стратегію, Стратегію економічної безпеки України на період до 2025 року, Національну стратегію із створення безбар'єрного простору в Україні на період до 2030 року, Стратегію людського розвитку, Національну стратегію у сфері прав людини. До складу нормативно-правового забезпечення розвитку охорони здоров'я на регіональному рівні входять Державна стратегія регіонального розвитку на 2021-2027 роки, програми, проекти регіонального розвитку; регіональні стратегії розвитку; державні програми щодо розвитку транскордонного співробітництва, соціально-економічного розвитку, угоди щодо регіонального розвитку (рис. 2).

Дослідження особливостей функціонування системи нормативно-правового забезпечення сфери охорони здоров'я в Україні та її реалізації відповідно до запропонованих рівнів, принципів (захист прав людини, верховенство права, належне врядування, участь громадськості, бізнесу та соціальних партнерів, інтеграція політики та управління, використання найкращих з наявних знань, принцип запобігання) дало змогу виділити ключові вектори трансформації публічних механізмів у сфері охорони здоров'я (розвиток, безпека, відповідальність), визначені з урахуванням євроінтеграційних викликів для адаптації програмних документів Цілям сталого розвитку.

Доведено, що для подальшого розвитку сфери охорони здоров'я необхідним є налагодження інформаційно-комунікаційних зв'язків між суб'єктами взаємодії у сфері охорони здоров'я. На підставі аналізу інституційного забезпечення системи охорони здоров'я запропоновано інституційний механізм державного управління системою охорони здоров'я, який включає основні функції, завдання, організацію діяльності міжнародних суб'єктів (Всесвітня організація охорони здоров'я, Всесвітня медична асоціація, Міжнародний валютний фонд, Загальноєвропейська комісія з питань охорони здоров'я і сталого розвитку), національних суб'єктів (Верховна Рада України, Президент України, Кабінет Міністрів України, Міністерство охорони здоров'я

НОРМАТИВНО-ПРАВОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РОЗВИТКУ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я

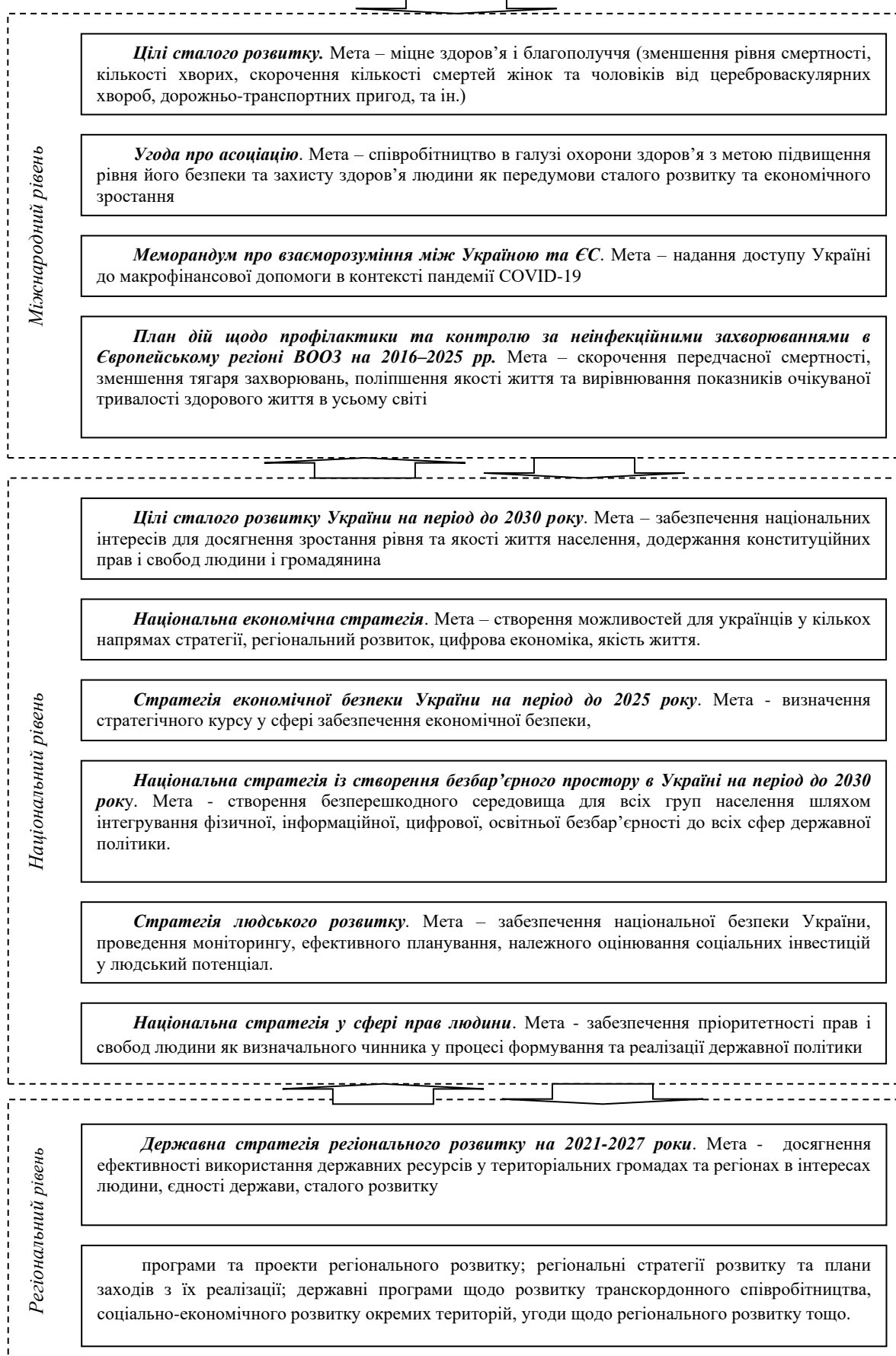

Рис. 2. Нормативно-правове забезпечення розвитку охорони здоров'я (узагальнено автором)

України, Національна служба здоров'я України, Національна академія медичних наук України, Національна агенція зі сталого розвитку при Міністерстві економічного розвитку і торгівлі України) та регіональних інститутів державної політики (місцеві державні адміністрації; органи місцевого самоврядування; регіональні центри здоров'я, інформаційно-аналітичні центри медичної статистики, структурні підрозділи установ медичної галузі).

Реалізація інституційного механізму державного управління системою охорони здоров'я, який включає відповідні методи (організаційні, економічні, психологічні, спеціальні, адміністративні, цифрові технології) та інструменти (нормативно-правові, фінансові, економічні, інформаційно-комунікаційні, дослідження та розробки, освітні та просвітницькі), дасть можливість підвищити ефективність взаємодії органів державного управління за умови забезпечення на державному рівні ефективної міжвідомчої взаємодії зацікавлених сторін, стабільного та стратегічного керівництва, лідерства в реалізації реформ системи охорони здоров'я.

Доведено, що ключовим заходом щодо поліпшення якості національної системи охорони здоров'я є реформування системи фінансування медичної галузі. Обґрунтовано, що державні субвенції в рамках реформування системи фінансування медичної галузі виступають інструментом забезпечення виконання державних гарантій щодо медичної допомоги та визначають зобов'язання уряду, органів місцевого самоврядування та керівників медичних закладів щодо ефективного використання існуючого потенціалу і забезпечення ефективної системи охорони здоров'я. Зменшення державних субвенцій в Україні в умовах реформи бюджетної децентралізації призводить до посилення нерівності між регіонами країни і всередині них (рис. 3).

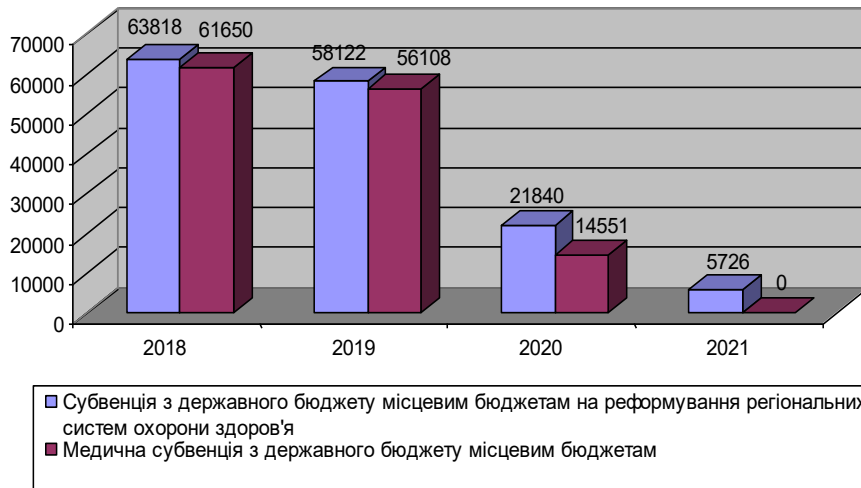

Рис. 3. Аналіз динаміки державних субвенцій у 2018-2021 рр., млн грн (складено автором за даними Міністерства охорони здоров'я України)

Дослідження фінансового забезпечення підтримки медичної галузі в умовах пандемії дало змогу виділити ключові принципи реформування системи (фінансовий захист, універсальність та справедливість, прозорість і підзвітність,

ефективність, вільний вибір, конкуренція постачальників, субсидіарність) та джерела фінансування системи (державний бюджет, місцеві бюджети).

Для ефективнішого використання існуючого потенціалу й забезпечення ефективною системи охорони здоров'я виділено напрями розвитку фінансового механізму у сфері охорони здоров'я: формування чіткого механізму надання та фінансування гарантованих медичних послуг; розширення діяльності Національної служби здоров'я України в регіонах; налагодження інформаційно-комунікаційних зв'язків між центральними органами виконавчої влади; розробка комплексної методики оцінки ефективності фінансового забезпечення системи охорони здоров'я в цілому та закладів охорони здоров'я зокрема; врегулювання порядку використання місцевих бюджетних ресурсів для фінансування закладів охорони здоров'я; впровадження інноваційних програмних продуктів, що мають галузеві особливості; врахування показників ефективності та якості надання медичних послуг при фінансуванні закладів охорони здоров'я; оптимізація витрат фінансових ресурсів для надання медичної допомоги всіх рівнів. Трансформація фінансового механізму державного управління системою охорони здоров'я дасть змогу вирішити ключові проблеми фінансування галузі (нестача державних коштів, зменшення обсягів безоплатної медичної допомоги, відсутність чітких критеріїв оцінки ефективності використання бюджетних ресурсів на різних рівнях державного управління та закладами охорони здоров'я).

Розділ 3 - «Оцінка публічних механізмів трансформацій та розвитку сфери охорони здоров'я» - присвячено дослідженню методичних підходів до оцінювання системи охорони здоров'я в Україні та світі, механізмів сталого розвитку сфери охорони здоров'я в Україні, науково-методичного підходу до оцінки відповідності системи охорони здоров'я регіонів України Цілям сталого розвитку.

Враховуючи, що стратегічними цілями функціонування всіх систем охорони здоров'я є забезпечення спроможної системи громадського здоров'я, урядам країн довелося трансформувати публічні механізми та адаптувати можливості й відповідальність державних інститутів для подолання багатовимірних наслідків кризи COVID-19: підтримка міжвідомчої координації, залучення зацікавлених сторін до координаційних зустрічей, боротьба з дезінформацією, управління ризиками, створення відповідних інститутів. За даними опитування, проведеного Ipsos Global Health Service Monitor, в 30 країнах у 2021 р. коронавірус залишається найбільшою проблемою громадського здоров'я, з якою стикаються люди в усьому світі (рис. 4).

На основі дослідження міжнародних аспектів розвитку сфери охорони здоров'я визначено, що Африка продовжує значно відставати від середньосвітового рівня показників захворюваності на малярію, туберкульоз, ВІЛ-інфекцію. Рівень смертності від ВІЛ зріс у Європі та регіонах Східного Середземномор'я порівняно з 2000 р. Більшість підтверджених випадків COVID-19 характерна для країн Європи (42%), Америки (30%) та Азії (25%). Доведено, що відмінності показників громадського здоров'я в регіонах світу зумовлені різними підходами до формування публічних механізмів трансформацій у рамках реалізації державних стратегій розвитку сфери охорони здоров'я.

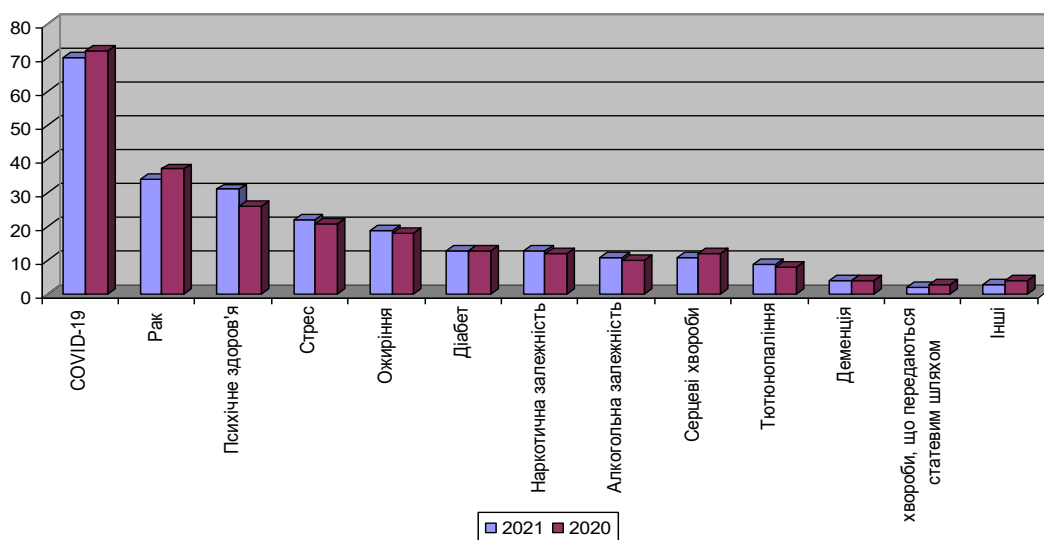

Рис. 4. Ключові проблеми громадського здоров'я у 2020-2021 рр.

Україна має найвищі показники захворюваності на ВІЛ/СНІД у Східній Європі (за 2021 р. офіційно зареєстровано 4,2 тис. випадків СНІДу, 15,5 тис. випадків ВІЛ-інфекції, 1,9 тис. летальних випадків від захворювань, зумовлених СНІДом) та один з найвищих світових показників захворюваності на туберкульоз (за 2021 р. кількість захворювань на туберкульоз становила 18,2 тис, або 44,0% на 100 тис. населення). У зв'язку з нестабільною епідемічною ситуацією в країні щодо вакцинованих інфекцій Україна має один з найнижчих рівнів планової імунізації населення у світі. В рамках підвищення доступності та якості медичних послуг в Україні реалізована програма «Доступні ліки». У 2021 р. користувачами програми «Доступні ліки» були близько 3 млн пацієнтів. Автоматизовано 97% державних медичних закладів первинного рівня медичної допомоги та 93% закладів, що надають спеціалізовану, третинну та екстрену медичну допомогу.

Також автором узагальнено основні проблеми систем охорони здоров'я (COVID-19, онкологічні захворювання, психічне здоров'я, стрес, ожиріння, діабет, нестача персоналу, доступ до лікування або час очікування, відсутність інвестицій у профілактику охорони здоров'я та старіння населення) і ключові пріоритети сфери охорони здоров'я в міжнародній практиці: розвиток цифрового здоров'я, телемедицини, стабілізація психічного здоров'я, mHealth, розвиток електронних медичних послуг та компонентів громадського оздоровлення, сприяння здоровому способу життя громадян різного віку, реалізація освітніх програм, ініціатив і проєктів державної політики щодо розвитку цифрового здоров'я, підвищення цифрових навичок та компетентностей лікарів і пацієнтів.

Оцінка рівня розвитку та ефективності систем охорони здоров'я на основі позиції держави в міжнародних рейтингах (Legatum Prosperity Index, Індекс охорони здоров'я за CEOWorld, Global Health Security Index), які надають об'єктивну та незалежну від органів влади оцінку сфери охорони здоров'я, доводить, що сфера охорони здоров'я України значно відстає від розвинених країн через невисокий рівень народжуваності, високий рівень смертності, скорочення середньої очікуваної тривалості життя, незадовільну медико-

демографічну ситуацію та вказує на необхідність трансформації публічних механізмів розвитку сфери охорони здоров'я (табл. 2).

Таблиця 2

Оцінка рівня розвитку та ефективності системи охорони здоров'я в Україні в 2016-2021 рр.

Показник	2016	2017	2018	2019	2020	2021	Δ 2016/2020
Global Health Security Index	-	-	-	36,9	38,00	38,9	-
Legatum Prosperity Index	52,48	52,30	53,76	54,83	56,36	57,85	+5,37
Індекс охорони здоров'я за CEOWorld	49,69	50,11	53,43	55,95	48,05	33,38	-16,31

У рейтингу Global Health Security Index у 2021 р. показник України має достатньо низький рівень (38,9) переважно через зменшення кількості середньої очікуваної тривалості життя, неефективну систему страхування пацієнтів та фінансування медичних закладів. У рейтингу Legatum Prosperity Index 2021 р. Україна піднялася в рейтинговій таблиці та зайняла 78-ме місце із загальним показником 57,85. Поліпшення загального рейтингового показника відбулося завдяки ефективним реформам у напрямі освіти та умов підприємництва. Згідно з CEOWorld рейтинг України через критичні наслідки пандемії знизився на 16,31 в.п. в 2021 р. порівняно з даними 2016 р.

Аналіз Глобального індексу безпеки здоров'я за 2021 р. дав змогу виділити ряд країн-лідерів (США, Австралія, Фінляндія, Канада, Таїланд), державна політика яких спрямована на збільшення фінансових інвестицій у посилення готовності системи охорони здоров'я відповідно до затвердженого національного плану реагування на надзвичайні ситуації, пов'язані із епідемічними або пандемічними захворюваннями (табл. 3).

Таблиця 3

Лідери за Global Health Security Index у 2021 р.

Рейтинг	Країна	GHS 2021	GHS 2019/2021	Рейтинг	Країна	GHS 2021	GHS 2019/2021
1	США	75.9	-0,3	11	Нідерланди	64.7	-3,0
2	Австралія	71.1	-2.1	12	Данія	64.4	-2.9
3	Фінляндія	70.9	-1.1	13	Нова Зеландія	62.5	+ 6.7
4	Канада	69.8	+ 2.2	14	Франція	61.9	-0,7
5	Таїланд	68.2	-0,7	15	Латвія	61.9	+ 2.1
6	Словенія	67.8	-0,8	16	Вірменія	61.8	-1.4
7	Великобританія	67.2	-1.1	17	Іспанія	60.9	+ 0,5
8	Німеччина	65.5	-0,2	18	Японія	60.5	+ 1.7
9	Південна Корея	65.4	-0,5
10	Швеція	64.9	-1,5	83	Україна	38.9	+2.0

Середній бал України в рейтингу Глобального індексу безпеки здоров'я практично не змінився з 2019 р., що свідчить про низький рівень охорони здоров'я в клініках, лікарнях і громадських центрах здоров'я та неефективність реалізованих заходів уряду щодо підвищення спроможності сфери охорони здоров'я в умовах надзвичайних ситуацій для протистояння загрозам епідемії.

Серед факторів ризику сфери охорони здоров'я виділено воєнний стан, радіаційний фон, новий коронавірус, водопостачання, вірус віспи мавпи, інфекційні захворювання, харчові отруєння (рис. 5).

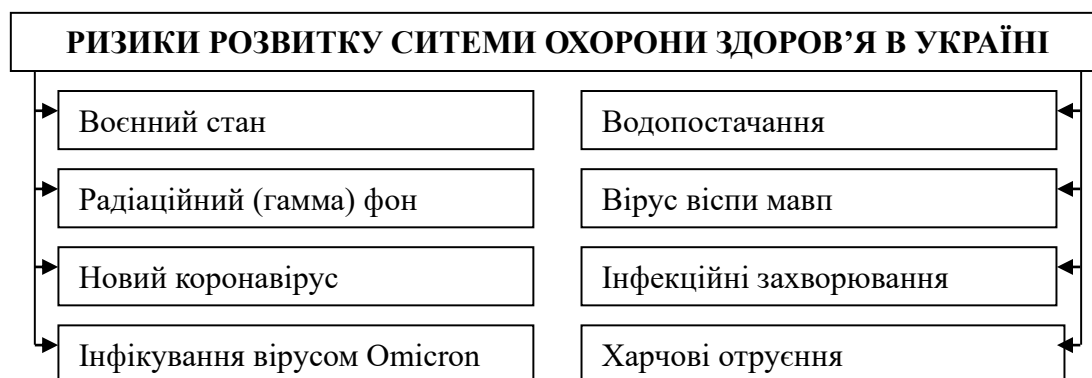

Рис. 5. Ризики розвитку системи охорони здоров'я в Україні (узагальнено автором)

Для визначення прогностичного значення індикаторів реалізації завдань для досягнення Цілі 3 Цілей сталого розвитку в Україні використана одна із статистичних функцій Excel – ПРЕДСКАЗ (x; масив даних у; масив даних х). За результатами прогнозу, в 2023, 2025 рр. показники передчасної смертності від ВІЛ, неінфекційних захворювань, транспортних нещасних випадків та індикатори результативності реформи фінансування системи охорони здоров'я в Україні мають позитивну тенденцію. Показники хворих з діагнозом активного туберкульозу, материнської смерті в 2023, 2025 рр. мають негативну тенденцію. Показники розвитку сфери охорони здоров'я України в 2022 р. погіршили загальні прогностичні показники галузі під впливом кардинальних змін у структурі населення країни, великих людських втрат, погіршення доступу до медичних послуг в умовах війни.

Тенденції збільшення ризику інфекційних захворювань в умовах війни довели необхідність трансформації публічних механізмів розвитку системи охорони здоров'я для забезпечення спроможної системи охорони здоров'я. Так, визначено зміни у стратегічних трансформаційних напрямках публічних механізмів розвитку системи охорони здоров'я в умовах реформування (розвиток, безпека, відповідальність), пандемії (медична реформа, громадське здоров'я, спеціалізована медицина, доступні та якісні лікарські засоби, розвиток електронних сервісів) та воєнного стану (зниження рівня травматизму, гарантування здоров'я матері та новонародженого, лікування хронічних захворювань і неінфекційних захворювань, ризик появи і поширення інфекційних захворювань, питання захисту, психічне здоров'я та психосоціальна підтримка, технологічні небезпеки та ризики для здоров'я, потенційні ядерні та хімічні небезпеки, глобальне управління COVID-19, лідерство та комунікація) (рис. 6).

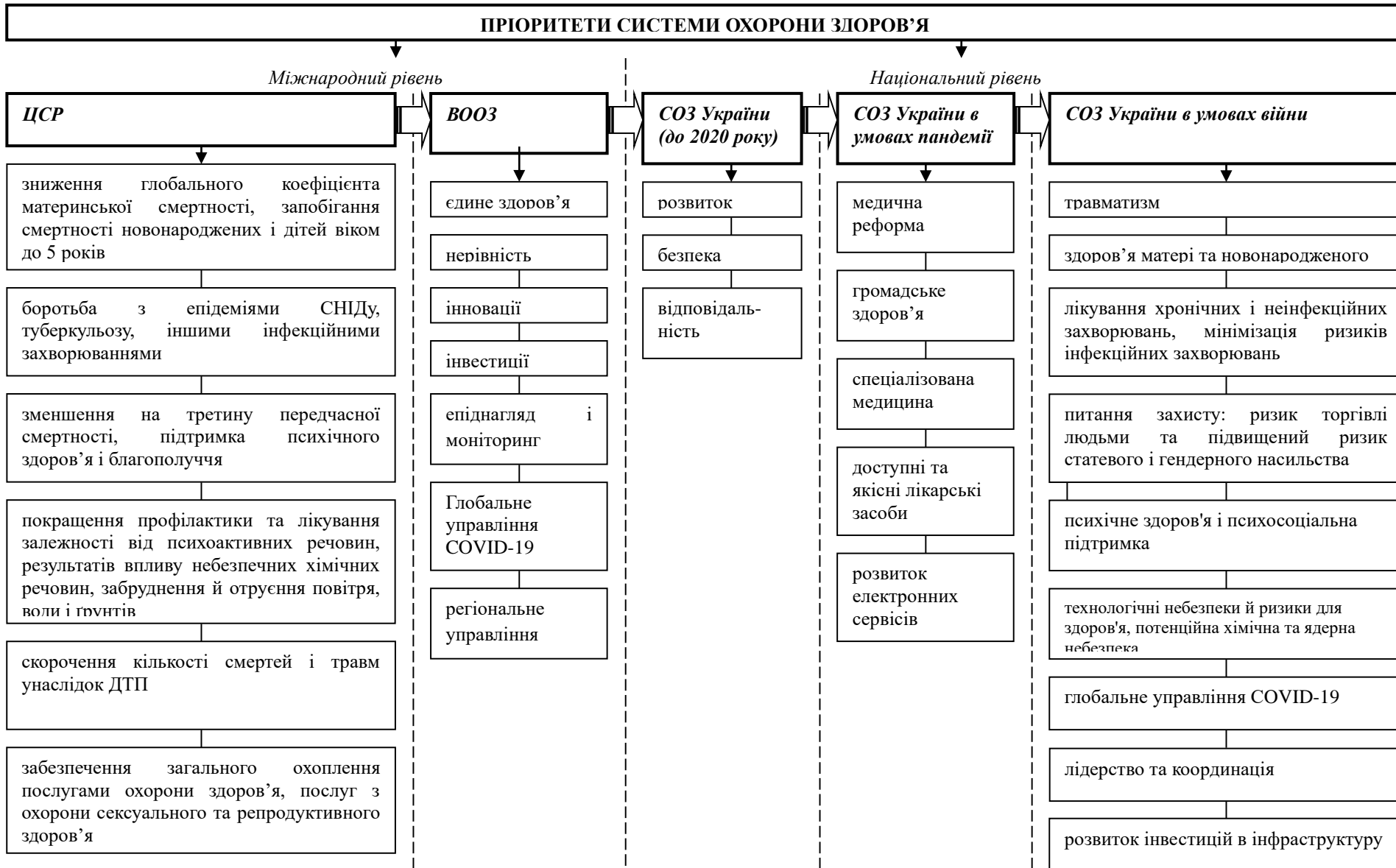

Рис.6. Трансформація пріоритетів розвитку системи охорони здоров'я (СОЗ) України в умовах воєнного стану та пандемії (розроблено автором)

Трансформація публічних механізмів охорони здоров'я України в умовах воєнного стану на державному, регіональному, місцевому рівнях дасть змогу підвищити рівень готовності уряду до пандемії, забезпечить справедливий доступ суспільства до медичних ліків та послуг високої якості, сприятиме реалізації оновленої стратегії розвитку системи охорони здоров'я України на шляху до досягнення сталого розвитку.

З метою забезпечення комплексності та узгодженості напрямів розвитку регіонів та визначення можливостей і перспектив досягнення Цілі 3 Цілей сталого розвитку запропоновано науково-методичний підхід до оцінки відповідності системи охорони здоров'я Цілям сталого розвитку в регіонах України: Вінницькій, Одеській, Рівненській, Львівській та Харківській областях, що мають найкращі індикатори досягнення Цілі 3 Цілей сталого розвитку в різних частинах України, відповідно. Для оцінки поточної ситуації по кожному з індикаторів обрано такі показники:

1. Громадське здоров'я: кількість зареєстрованих випадків ВІЛ-інфекції, захворюваності на активний туберкульоз.

2. Доступ до лікарських засобів: кількість виписаних електронних рецептів, проведених щеплень проти COVID-19.

3. Надання послуг в охороні здоров'я та фінансування: видатки медичним закладам, що уклали договір з НСЗУ, обсяг додаткової дотації місцевим бюджетам.

4. Кадрові ресурси системи охорони здоров'я: рівень забезпеченості практикуючими лікарями на 10000 населення, середня кількість декларацій на одного лікаря.

На пелюстковій діаграмі точки даних, які з'являються далі від центру, показують кращу ефективність порівняно з точками, які знаходяться ближче до центру.

За результатами оцінювання регіонів доведено, що Вінницька область характеризується найбільш позитивними результатами діяльності, які відповідають встановленим Цілям сталого розвитку, та має найбільш ефективні перспективи розвитку в майбутньому (рис. 7).

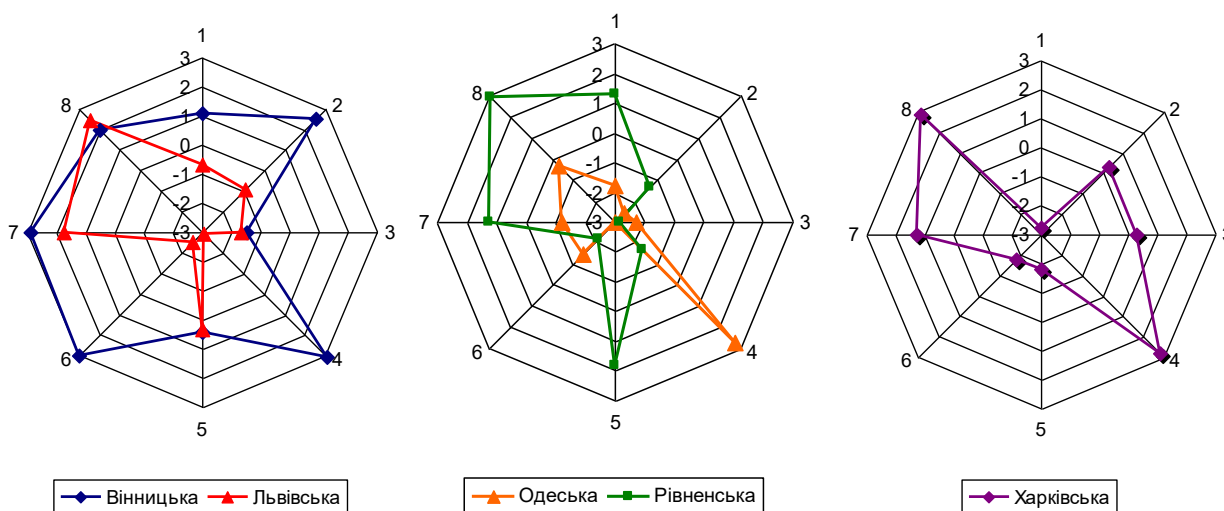

Рис. 7. Відповідність систем охорони здоров'я в регіонах України Цілі 3 ЦСР

Харківська область займає друге місце за оцінкою відповідності систем охорони здоров'я в регіонах Цілі 3 Цілей сталого розвитку. Серед досліджених регіонів найменша відповідність системи охорони здоров'я Цілям сталого розвитку характерна для Одеської області: перспективи розвитку галузі достатньо обмежені, враховуючи проблеми забезпечення спроможного громадського здоров'я. Визначено пріоритети розвитку регіонів, що досліджувались.

Узагальнено ключові зміни для охорони здоров'я в умовах децентралізації: перехід повноважень на рівень громад (міст, сіл, селищ); потреба у взаємодії громад заради спільних цілей; виключення бюджетних надходжень та повноважень районного бюджету.

Доведено, що в контексті трансформації публічних механізмів регулювання сфери охорони здоров'я на місцевому рівні актуальним є налагодження взаємодії громади з відповідними інститутами. Виділено пріоритетні напрями для залучення громади до трансформації публічних механізмів регулювання охорони здоров'я та шляхи подальшої трансформації системи охорони здоров'я в умовах децентралізації України (запровадження ключових показників ефективності для керівників закладів охорони здоров'я державної та комунальної форм власності; формування ефективної системи моніторингу надання медичних послуг за програмою медичних гарантій) (рис. 8).

Рис. 8. Ключові зміни для охорони здоров'я в умовах децентралізації (узагальнено автором)

Запропонований автором алгоритм дій щодо забезпечення спроможної системи громадського здоров'я на регіональному та місцевому рівнях, який включає такі етапи: формування ініціативної групи, аналіз ризиків у сфері громадського здоров'я, аналіз потенціалу у сфері громадського здоров'я, дизайн ініціативи з розбудови громадського здоров'я, моніторинг реалізації ініціативи у сфері громадського здоров'я, дасть змогу покращити відносини між учасниками взаємодії процесу реалізації програм та ініціатив у сфері громадського здоров'я.

Розділ 4 - «Трансформація публічних механізмів надання електронних послуг в сфері охорони здоров'я» - містить аналіз міжнародного та вітчизняного досвіду впровадження державних електронних послуг у систему охорони здоров'я, визначення напрямів реалізації механізму надання електронних послуг з урахуванням міжнародного та європейського досвіду.

Дослідження міжнародного досвіду впровадження державних електронних послуг у систему охорони здоров'я (Австралія, Аргентина, Бразилія, Канада, Колумбія, Корея, Мексика, США) доводить, що розвиток державних

електронних послуг у сфері охорони здоров'я забезпечує доступ до основних якісних та ефективних медико-санітарних послуг, захист пацієнтів від фінансових ризиків.

Обґрунтовано, що сучасний стан надання електронних послуг у країнах ЄС (Великобританія, Естонія, Іспанія, Італія, Мальта, Німеччина, Норвегія, Румунія, Фінляндія, Франція, Швейцарія, Швеція) характеризується об'єднанням окремих електронних сервісів надання послуг у єдиний веб-портал, функції якого забезпечують надання широкого спектра публічних послуг в електронній формі на території всього ЄС.

На основі аналізу досвіду європейських країн виділено інструменти політики, які використовуються урядом для розвитку електронної системи охорони здоров'я під час пандемії (регуляторні, фінансові, технічна інфраструктура), та цифрові засоби (сторінки та інформаційні панелі, мобільні додатки, телемедицина), що застосовуються для підтримки чотирьох основних сфер, таких як: комунікація та інформація, включаючи боротьбу з дезінформацією; нагляд і моніторинг; безперервне надання медичної допомоги шляхом дистанційних консультацій; розгортання та моніторинг програм вакцинації (рис. 9).

Узагальнено міжнародну практику застосування цифрових інструментів для збору та обміну інформацією про COVID-19: веб-сторінки та інформаційні панелі, на яких відображаються ключові дані про кількість випадків, смертей та рівень вакцинації (Великобританія, Естонія, Італія, Канада, Фінляндія, Хорватія), відстеження руху мобільного телефону (Австрія, Болгарія, Великобританія, Ізраїль, Італія).

Серед національних (специфічних) цифрових інструментів публічних механізмів надання електронних послуг у сфері охорони здоров'я виділено: додаток «COVID Symptom Study», відеочат «AccuRx», віртуальні травматологічні клініки (Великобританія), програми для карантину COVID-19 «Щоденник симптомів», портал лікар-пацієнт «Jameda», онлайн-консультант щодо здоров'я «Clickdoc» (Німеччина), E-Patient Portal, інтерактивний автоматизований чат-бот «Suve» (Естонія), портал «Унікальна система сповіщень», мобільні додатки «LazioDrCovid», «LOM Alert», «Платформа регіону П'ємонт COVID-19» (Італія), веб-портал і мобільні додатки «Spain Travel Health», «MEDIQUO» (Іспанія), мобільний додаток «Smittestop», програмне забезпечення District Health Information Software 2, Цифровий портал Helsenorge.no (Норвегія), національний медичний прилад «Omaolo» для самооцінки симптомів COVID-19, додаток «FINENTRY» (Фінляндія), веб-портал пацієнтів RAENR, мобільну програму eHealth «SORMAS» (Швейцарія), «Центр невідкладної допомоги COVID-19» (Мальта), програму «Coronaforms» (Румунія).

Доведено, що впровадження та розвиток цифрових інструментів і засобів охорони здоров'я створюють умови для систематизації, обміну інформацією та даними між усіма рівнями управління, своєчасного, прозорого реагування та прийняття управлінських рішень. Використання цифрових можливостей дасть змогу забезпечити безперервне надання послуг з урахуванням територіальних,

економічних та соціальних відмінностей у доступі, особливостей та порядку обміну інформацією в цій сфері між суб'єктами охорони здоров'я.

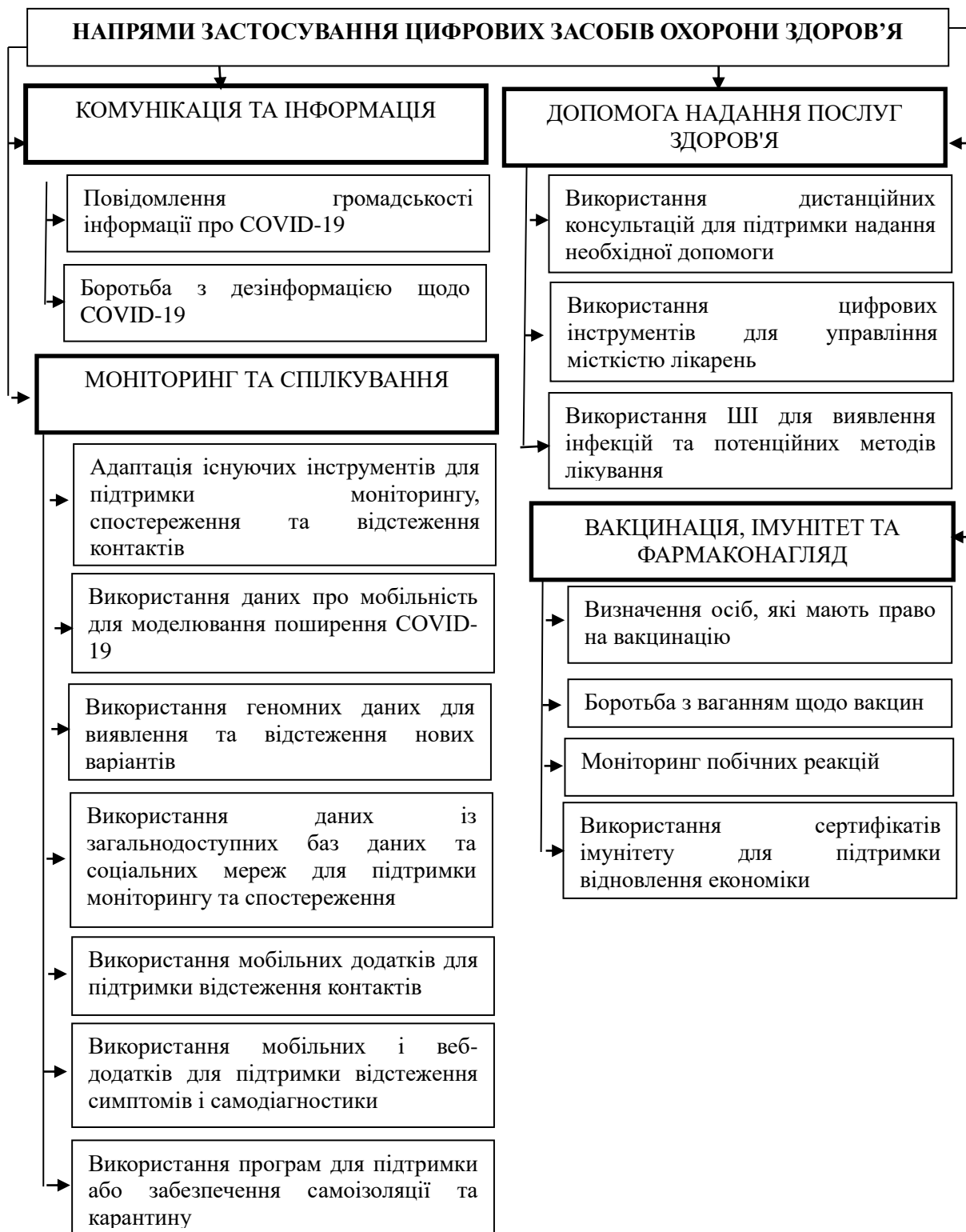

Рис. 9. Основні напрями застосування цифрових засобів охорони здоров'я під час пандемії COVID-19 (систематизовано автором)

З огляду на сучасні проблеми розвитку сфери охорони здоров'я в Україні визначено основні завдання галузі: створення базових медичних реєстрів, у тому числі медичних працівників, лікарських засобів, установ; запровадження єдиних відкритих стандартів медичної інформатики; розвиток телемедицини; розвиток

інтегрованих медичних інформаційних систем; запровадження електронної медичної картки пацієнта та електронного рецепта. Запропонований механізм упровадження електронного рецепта в практику діяльності медичного закладу в Україні дасть можливість перейти на електронні послуги та досягти ключових переваг як для медичних, аптечних закладів, так і для сфери охорони здоров'я в цілому.

Розділ 5 - «Шляхи розвитку публічних механізмів трансформації у сфері охорони здоров'я» - відображає механізми формування та розвитку кадрових ресурсів у сфері охорони здоров'я, освітні трансформації в підготовці фахівців у сфері охорони здоров'я, науковий підхід до визначення напрямів реалізації публічних механізмів трансформації та розвитку сфери охорони здоров'я України.

На основі дослідження напрямів розвитку кадрового потенціалу у сфері охорони здоров'я доведено необхідність трансформацій у механізмах публічного управління щодо кадрового забезпечення сфери охорони здоров'я за умов дотримання міжнародних стандартів та можливостей удосконалення кадрових ресурсів системи охорони здоров'я. Обґрунтовано, що регіональні диспропорції в забезпеченні кадровим складом сфери охорони здоров'я поглиблюються військовими діями в регіонах країни, що не дає змоги відслідкувати реальний стан плинності кадрів. Визначено стратегічні механізми кадрового забезпечення, які потребують трансформації в майбутньому у сфері охорони здоров'я: медичні освітні програми повинні відповідати стратегічним цілям країни; ефективна система лідерства та управління кадровими ресурсами, людиноорієнтованість у професійній діяльності працівників (рис. 10).

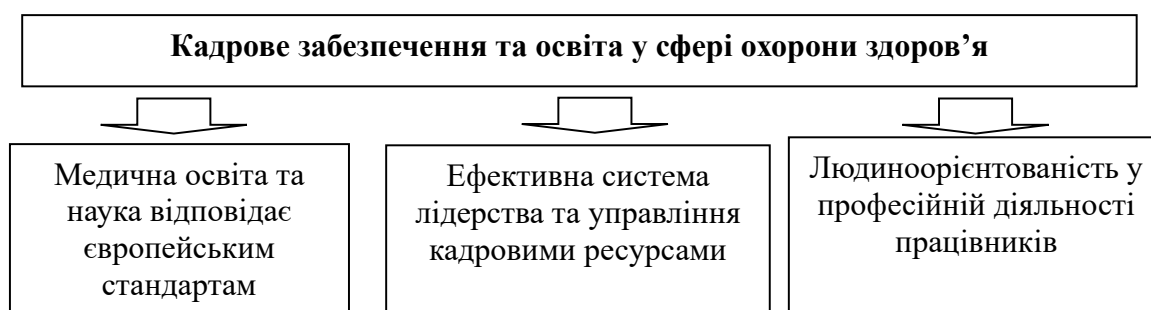

Рис. 10. Пріоритети трансформацій кадрового забезпечення у сфері охорони здоров'я України (узагальнено автором)

Дослідження змін у системі освіти в підготовці фахівців у сфері охорони здоров'я за 2018-2021 рр. в умовах реформування системи освіти, медичної галузі, публічного управління надало змогу виділити глобальні тенденції розвитку вищої освіти: збільшення мобільності студентів, професорсько-викладацького складу, освітніх інституцій; розвиток та інтенсифікація міжнародних наукових досліджень; розбудова ринкових механізмів в управлінні вищою освітою. Проаналізовано групи соціальних навичок, на які створюють стабільний або зростаючий попит роботодавці (фізичні здібності, ключова компетентність, застосування ІТ-технологій, менеджмент та комунікації, робота в команді, самоменеджмент, вирішення проблем, критичне мислення та аналіз). Обґрунтовано, що саме компетентнісний підхід, покладений в основу освітніх

програм закладів вищої освіти для фахівців сфери охорони здоров'я, надає змогу отримати професійні компетентності для реалізації стратегічних завдань реформи медичної галузі та виходу вітчизняних фахівців на міжнародний ринок праці.

Аналіз ключових тенденцій і новацій у дипломній підготовці медичних кадрів дав змогу дослідити стратегічні завдання та умови підготовки медичних фахівців ключових спеціальностей: «Фармація», «Громадське здоров'я», «Фармація. Промислова фармація», «Технології медичної діагностики та лікування». Оцінка регіональних тенденцій формування кадрового забезпечення доводить наявність дефіциту медичного персоналу в різних регіонах України, незважаючи на сталий попит до вступу на спеціальності у сфері охорони здоров'я.

Стратегічним напрямом публічного управління щодо підготовки фахівців у сфері охорони здоров'я стала Стратегія розвитку медичної освіти (2019 р.), яка передбачила реалізацію основних напрямів: розробка за участю міжнародних експертів нових стандартів підготовки лікарів на додипломному рівні; пріоритетний розвиток університетських клінік; підвищення вимог до вступників; підвищення рівня знання англійської мови викладачами; запуск нової моделі медичної інтернатури, запровадження лікарської резидентури; запровадження моделі фінансування медичної освіти, що базується на результатах діяльності; утвердження принципів академічної доброчесності; поліпшення якості наукових досліджень. Інтегрований тестовий іспит «КРОК 1 та КРОК 2» надав змогу оцінити рівень професійної компетентності із загальнонаукових (фундаментальних) дисциплін, а на другому етапі – рівень професійної компетентності із професійно орієнтованих (клінічних) дисциплін.

На основі дослідження нормативно-правового, інституційного, фінансового механізму забезпечення реформ та трансформацій у медичній галузі сформовано стратегічну матрицю реалізації публічних механізмів трансформації та розвитку сфери охорони здоров'я України, яка включає аналіз таких елементів, як цілі, завдання, принципи, інструменти, на міжнародному, національному, регіональному рівнях (табл. 4).

Аналіз спільних та відмінних рис кожного компонента стратегічної матриці реалізації публічних механізмів трансформації та розвитку сфери охорони здоров'я України на відповідному рівні дав підстави зробити такі висновки. Спільною метою публічних механізмів трансформації та розвитку сфери охорони здоров'я на міжнародному, національному та регіональному рівнях є забезпечення конституційного права кожного громадянина на охорону здоров'я та збільшення тривалості життя. Завдання урядів на міжнародному рівні спрямовані на використання цифрових технологій для досягнення кінцевої мети, що відповідає сучасному розвитку цифрових трансформацій у світі. Завдання уряду на національному та регіональному рівнях передають фінансовий аспект забезпечення урядом медичних прав і гарантій суспільства.

Принципи реалізації публічних механізмів розвитку сфери охорони здоров'я мають схожі риси щодо орієнтованості на людей, дотримання професійної етики та підвищення якості надання медичних послуг.

Таблиця 4

Стратегічна матриця реалізації публічних механізмів трансформації та розвитку сфери охорони здоров'я України

Рівень реалізації публічних механізмів	Міжнародний	Національний	Регіональний
Цілі	Забезпечення конституційного права кожного громадянина на охорону здоров'я, медичну допомогу та медичне страхування.	Забезпечення тривалого життя суспільства, забезпечення громадян гарантованою державою безкоштовною допомогою; забезпечення фінансовими ресурсами; забезпечення новітніми технологіями; підвищення кваліфікації кадрів; створення конкуренції на медичному ринку; пристосування існуючої сфери охорони здоров'я до умов, що змінюються.	Збереження та відновлення фізіологічних і психологічних функцій, оптимальної працездатності та соціальної активності громадян регіону при максимальній біологічно можливій індивідуальній тривалості життя
Завдання	Використання інформаційно-комунікаційних технологій для покращення існуючих процесів комунікації та запису інформації, зокрема переходу на електронні медичні записи та електронні бази даних для підтримки інформаційних систем	Упровадження нових фінансових механізмів на рівні спеціалізованої та високоспеціалізованої медичної допомоги; забезпечення фінансового захисту населення від надмірних витрат; ефективне функціонування моделі державного гарантування пакета медичної допомоги; оновлення матеріально-технічної бази; забезпечення інформаційного та кадрового ресурсу закладів охорони здоров'я на всіх рівнях медичної допомоги відповідно до міжнародних стандартів; упровадження інноваційних технологій	Удосконалення системи управління, механізмів фінансування закладів охорони здоров'я всіх рівнів надання медичної допомоги; розвиток первинної та вторинної ланки надання медичної допомоги; впровадження механізмів медичного страхування; створення інструментів інформаційної/електронної охорони здоров'я; створення системи контролю за захворюваністю в регіоні
Принципи	Професійна автономія; відповідальність лікаря за забезпечення самоуправління; лікарське самоуправління; якість наданої медичної допомоги та компетентності лікарів; ціна медичної послуги; професійна етика	Захист прав людини, верховенство права, належне врядування, участь громадськості, бізнесу та соціальних партнерів, інтеграція політики та управління, використання найкращих з наявних знань, принцип запобігання	Орієнтованість на людей, орієнтованість на результат, орієнтованість на здійснення
Інструменти	Комунікація та інформація, моніторинг та спілкування, допомога надання послуг, вакцинація, імунітет і фармаконагляд	Нормативно-правові, фінансові, економічні, інформаційно-комунікаційні, дослідження та розробки, освітні та просвітницькі	Нормативно-правові, економічні, програми та проекти регіонального розвитку; регіональні стратегії розвитку та плани заходів з їх реалізації; державні програми щодо розвитку транскордонного співробітництва, соціально-економічного розвитку окремих територій, угоди щодо регіонального розвитку

Інструменти досягнення визначеної мети на міжнародному рівні направлені на комунікацію, цифрову складову та забезпечення ефективного моніторингу результатів досягнення визначених стратегічних цілей. На національному та регіональному рівні інструменти мають формальний характер та представлені більше нормативно-правовими аспектами щодо регулювання медичної галузі та проведення освітніх заходів, що демонструє позицію уряду в утвердженні верховенства права, але не направленості на суспільство. Розвиток інформаційно-комунікаційних інструментів на національному рівні гальмує низький рівень інформаційної безпеки в Україні та необізнаність громадян у застосуванні електронних інтернет-сервісів. Зазначеному інструменту на регіональному рівні не приділено достатньо уваги, що доводить необхідність виділення напрямів реалізації публічних механізмів розвитку у сфері охорони здоров'я України.

Дослідження публічних механізмів трансформації та розвитку сфери охорони здоров'я України дало змогу виділити напрями реалізації нормативно-правового, інституційного, фінансового, кадрового механізмів забезпечення, механізму надання електронних послуг у сфері охорони здоров'я (табл. 5).

Таблиця 5

Напрями реалізації публічних механізмів розвитку у сфері охорони здоров'я України (систематизовано автором)

Механізм	Напрями реалізації
Нормативно-правовий механізм	систематичне проведення експертизи законопроектів та нормативно-правових актів на відповідність їх принципам сталого розвитку; правове закріплення норм забезпечення безпеки громадян, працівників галузі; послідовна імплементація положень Угоди про асоціацію між Україною та ЄС у частині, що стосується сфери охорони здоров'я.
Інституційний механізм	міжвідомча взаємодія суб'єктів системи на основі легітимно встановлених, чітких завдань інститутів; публічна політична підтримка, стабільне та стратегічне керівництво діяльності, впровадження інноваційних програмних продуктів та налагодження інформаційно-комунікаційних зв'язків між інститутами
Фінансовий механізм	формування чіткого та прозорого механізму надання та фінансування гарантованих медичних послуг, залучення міжнародної фінансової допомоги; розвиток інвестицій в інфраструктуру та використання механізму державно-приватного партнерства; врегулювання порядку використання місцевих бюджетних ресурсів для фінансування закладів охорони здоров'я
Механізм надання електронних послуг	формування єдиного електронного медичного простору та розвиток електронних медичних послуг; створення базових медичних реєстрів, у тому числі медичних працівників, лікарських засобів, установ; запровадження єдиних відкритих стандартів медичної інформатики
Кадровий механізм	розвиток безперервної професійної медичної освіти та науки, що відповідає європейським стандартам; реалізація ефективної системи лідерства та управління кадровими ресурсами охорони здоров'я; запровадження ключових показників ефективності для керівників закладів охорони здоров'я та формування гнучкої тарифної сітки доплат медичному персоналу, який здійснює роботу в умовах надзвичайних ситуацій

Узагальнення нормативно-правового, інституційного, фінансового механізму забезпечення реформ та трансформацій у медичній галузі, регіональних особливостей розвитку дало змогу визначити ключові напрями реалізації публічних механізмів розвитку у сфері охорони здоров'я України на регіональному рівні: нормативно-правового (забезпечення кожному громадянину гарантій доступу до високоякісної системи охорони здоров'я, затвердження регіональних планів з профілактики та лікування захворювань, які спричиняють найбільший негативний соціально-демографічний та економічний вплив), інституційного (розвиток медичної інфраструктури в регіоні та оптимізація наявних ресурсів; посилення співпраці з громадами), фінансового (розширення діяльності Національної служби здоров'я України в регіонах; збільшення державних субвенцій у регіонах), кадрового механізму забезпечення (розробка системи управління кадровим потенціалом охорони здоров'я з урахуванням регіональної потреби в медичних кадрах; розробка регіональних програм планування кар'єри медичних працівників), механізму надання електронних послуг (забезпечення рівного і справедливого доступу до медичних послуг, запровадження електронної медичної картки пацієнта та електронного рецепта).

Реалізація зазначених шляхів розвитку сфери охорони здоров'я в умовах пандемії та оголошеного в Україні воєнного стану дасть можливість забезпечити дієву систему контролю за видатками у сфері охорони, сформуванню спроможну систему громадського здоров'я, підвищити ефективність сфери охорони здоров'я в країні та досягти позитивних результатів у напрямі впровадження Цілей сталого розвитку як на рівні регіонів України, так і на світовому ринку.

ВИСНОВКИ

У рамках дослідження розвинуто концептуальні положення щодо розвитку публічних механізмів трансформацій та сфери охорони здоров'я України (нормативно-правового, інституційного, фінансового, кадрового механізмів, механізму надання електронних послуг) в умовах сталого розвитку, воєнного стану та пандемії COVID-19. Розроблена стратегічна матриця реалізації публічних механізмів трансформації та розвитку сфери охорони здоров'я України дала змогу визначити напрями реалізації публічних механізмів розвитку у сфері охорони здоров'я нашої держави. Удосконалені та розвинуті наукові положення щодо трансформацій у реалізації публічних механізмів нормативно-правового, інституційного, кадрового та електронного забезпечення охорони здоров'я на різних рівнях публічного управління (регіональному та місцевому) надали можливості для реалізації Цілей сталого розвитку України.

1. На основі дослідження теоретичних положень формування сучасних публічних механізмів трансформацій у сфері охорони здоров'я узагальнено механізми публічного управління у сфері охорони здоров'я, які реалізовано в іноземній практиці (фінансовий, інформаційний, інституційний, організаційний механізми) та вітчизняних реаліях (інституційний, економічний, організаційний, правовий, фінансовий, інформаційний, кадровий, механізм державно-приватного партнерства). Визначено базовий механізм реалізації публічної політики в зазначеній галузі (інституційний, організаційний, економічний, кадровий,

фінансовий, інформаційний, правовий, публічно-приватного партнерства) з урахуванням глобальних викликів, пандемічного загострення та євроінтеграційних домовленостей, упровадження якого має забезпечуватись такими інструментами публічних трансформацій, як технологія блокчейн, інформаційно-комунікаційні інструменти, відповідно до окреслених напрямів: ефективна і доступна система охорони здоров'я, підвищення якості та безпеки медичної допомоги, розвиток первинної медичної допомоги, поєднання державно-приватного забезпечення та медичного страхування.

2. Узагальнення методологічних підходів до класифікації законодавства у сфері охорони здоров'я, нормативно-правової бази реформування сфери охорони здоров'я України довело необхідність удосконалення механізму нормативно-правового забезпечення розвитку охорони здоров'я з урахуванням глобальних та євроінтеграційних викликів і завдань. Запропоновано механізм нормативно-правового забезпечення розвитку охорони здоров'я, який включає міжнародний (Цілі сталого розвитку, Угода про Асоціацію, Меморандум про взаєморозуміння між Україною та ЄС, План дій щодо профілактики та контролю за неінфекційними захворюваннями в Європейському регіоні ВООЗ на 2016–2025 рр.), національний (Цілі сталого розвитку України на період до 2030 року, Національна економічна стратегія, Стратегія економічної безпеки України на період до 2025 року, Національна стратегія із створення безбар'єрного простору в Україні на період до 2030 року, Стратегія людського розвитку, Національна стратегія у сфері прав людини) та регіональний рівні (Державна стратегія регіонального розвитку на 2021-2027 роки, програми, проекти регіонального розвитку; регіональні стратегії розвитку; державні програми щодо розвитку транскордонного співробітництва, соціально-економічного розвитку, угоди щодо регіонального розвитку). Визначено принципи реалізації механізму нормативно-правового забезпечення розвитку охорони здоров'я (захист прав людини, верховенство права, належне врядування, участь громадськості, бізнесу та соціальних партнерів, інтеграція політики та управління, використання найкращих з наявних знань, принцип запобігання) та основні стратегічні вектори забезпечення високоякісної та ефективної державної політики України у сфері охорони здоров'я, які дадуть змогу адаптувати програмні документи сфери охорони здоров'я Цілям сталого розвитку.

3. Виходячи з основних завдань та функціональних повноважень міжнародних інститутів та суб'єктів державної політики, визначено особливості організації діяльності державних інститутів у сфері охорони здоров'я. Для підвищення ефективності взаємодії органів державного управління щодо мінімізації соціально-економічних наслідків пандемічних явищ та розвитку сфери охорони здоров'я вдосконалено інституційний механізм державного управління системою охорони здоров'я на основі визначення основних функцій, завдань, організації діяльності міжнародних (ВООЗ, ВМА, МВФ, Загальноєвропейська комісія з питань охорони здоров'я і сталого розвитку), національних (Верховна Рада України, Президент України, Кабінет Міністрів України, Міністерство охорони здоров'я України, Національна служба здоров'я України, Національна академія медичних наук України, Національна агенція зі

сталого розвитку при Міністерстві економічного розвитку і торгівлі України) та регіональних інститутів державної політики (місцеві державні адміністрації; органи місцевого самоврядування; регіональні центри здоров'я, інформаційно-аналітичні центри медичної статистики, структурні підрозділи установ медичної галузі), інструментів (нормативно-правові, фінансові, економічні, інформаційно-комунікаційні, дослідження та розробки, освітні та просвітницькі) та методів (організаційні, економічні, психологічні, спеціальні, адміністративні, цифрові технології) їх реалізації на центральному та регіональному рівнях управління. Доведено, що для подальшого розвитку сфери охорони здоров'я необхідним є стабільне, стратегічно виважене керівництво, налагодження інформаційно-комунікаційних зв'язків між суб'єктами управління та прояв лідерства в реалізації реформ системи охорони здоров'я.

4. Дослідження фінансового забезпечення підтримки медичної галузі в умовах пандемії дало змогу виділити ключові проблеми фінансування галузі: нестача державних коштів, зменшення обсягів безоплатної медичної допомоги, недостатня зацікавленість приватного сектора, відсутність чітких критеріїв оцінки ефективності використання бюджетних ресурсів на різних рівнях державного управління та закладами охорони здоров'я. Для підвищення ефективності використання бюджетних ресурсів на різних рівнях державного управління та забезпечення сталого розвитку сфери охорони здоров'я виділено напрями трансформацій публічних фінансових механізмів забезпечення сфери охорони здоров'я (формування чіткого механізму надання та фінансування гарантованих медичних послуг, розширення діяльності НСЗУ в регіонах, налагодження інформаційно-комунікаційних зв'язків, розробка комплексної методики оцінки ефективності фінансового забезпечення системи охорони здоров'я в цілому та закладів охорони здоров'я зокрема; врегулювання порядку використання місцевих бюджетних ресурсів, трансформація механізму стратегічних закупівель НСЗУ через упровадження інноваційних програмних продуктів), реалізація яких можлива відповідно до принципів універсальності, справедливості, прозорості, підзвітності, ефективності, вільного вибору, конкуренції постачальників, субсидіарності та фінансового захисту.

5. Систематизація міжнародного досвіду забезпечення систем охорони здоров'я на основі індикаторів (громадське здоров'я, доступ до лікарських засобів, надання послуг в охороні здоров'я та фінансування, кадрові ресурси системи охорони здоров'я) в регіонах світу (Азія, Америка, Африка, Європа, Океанія), країнах Організації економічного співробітництва та розвитку та рівня розвитку системи охорони здоров'я за міжнародними рейтингами (Legatum Prosperity Index, Глобальний індекс безпеки здоров'я, Індекс охорони здоров'я за CEOWorld, Global Health Security Index) доводить, що стратегічними цілями функціонування всіх систем охорони здоров'я є забезпечення спроможної системи громадського здоров'я, доступності і якості медичних послуг. Зважаючи на позитивні результати функціонування сфери охорони здоров'я, основними проблемами систем охорони здоров'я залишаються COVID-19, онкологічні захворювання, психічне здоров'я, стрес, ожиріння, діабет, нестача персоналу, доступ до лікування або час очікування, відсутність інвестицій у профілактику

охорони здоров'я та старіння населення. Порівняльний аналіз результатів упровадження публічних механізмів у сферу охорони здоров'я в умовах пандемії в Молдові, Польщі, Румунії, Словаччині, Угорщині, Україні дав можливість визначити фактори ризику сфери охорони здоров'я (воєнний стан, радіаційний фон, новий коронавірус, водопостачання, вірус віспи мавпи, інфекційні захворювання, харчові отруєння) та ключові пріоритети сфери охорони здоров'я: розвиток цифрового здоров'я, телемедицини, стабілізація психічного здоров'я, mHealth, розвиток електронних медичних послуг та компонентів громадського оздоровлення, сприяння здоровому способу життя громадян різного віку, реалізація освітніх програм, ініціатив і проєктів державної політики щодо розвитку цифрового здоров'я, підвищення цифрових навичок і компетентностей лікарів та пацієнтів.

6. На основі прогнозу адаптованих індикаторів досягнення Цілі 3 Цілей сталого розвитку в Україні, регламентованих у Національній доповіді «Цілі сталого розвитку: Україна на період до 2030 року», за допомогою статистичних функцій Excel, в основу яких покладена лінійна регресія, визначено, що в 2023, 2025 рр. індикатори 3.2.1, 3.3.1, 3.6.1, 3.8.2, індикатори завдання 3.4, 3.5, 3.9 матимуть позитивну тенденцію. Індикатори 3.1.1, 3.3.2, 3.8.1 в 2023, 2025 рр. матимуть негативну тенденцію. Під впливом кардинальних змін у структурі населення країни, великих людських втрат, погіршення доступу до медичних послуг в умовах війни відхилення індикаторів досягнення Цілі 3 Цілей сталого розвитку в Україні в поточному 2022 р. є достатньо значними, що доводить необхідність реалізації публічних механізмів трансформації сфери охорони здоров'я, що відповідають викликам сучасності.

7. З урахуванням стратегії реформування медичної галузі, стратегічних змін діяльності уряду в умовах пандемії та повномасштабного військового вторгнення Російської Федерації на територію України визначено трансформаційні напрями публічних механізмів розвитку системи охорони здоров'я в умовах реформування (розвиток, безпека, відповідальність), пандемії (медична реформа, громадське здоров'я, спеціалізована медицина, доступні та якісні лікарські засоби, розвиток електронних сервісів) та воєнного стану (зниження рівня травматизму, гарантування здоров'я матері та новонародженого, лікування хронічних захворювань і неінфекційних захворювань, ризик появи й поширення інфекційних захворювань, питання захисту, психічне здоров'я та психосоціальна підтримка, технологічні небезпеки та ризики для здоров'я, потенційні ядерні та хімічні небезпеки, глобальне управління COVID-19, лідерство та комунікація), реалізація яких забезпечить досягнення сталого розвитку сфери охорони здоров'я України.

8. Для підвищення ефективної взаємодії органів державного управління та відповідних інститутів у процесі реалізації програм та ініціатив у сфері громадського здоров'я розроблено алгоритм дій щодо забезпечення спроможної системи громадського здоров'я, який включає такі етапи: формування ініціативної групи, аналіз ризиків у сфері громадського здоров'я, аналіз потенціалу у сфері громадського здоров'я, дизайн ініціативи з розбудови громадського здоров'я, моніторинг реалізації ініціативи у сфері громадського

здоров'я. У контексті трансформації публічних механізмів регулювання сфери охорони здоров'я на місцевому рівні виділено пріоритетні напрями для залучення громади до трансформації публічних механізмів регулювання охорони здоров'я в умовах децентралізації України (запровадження ключових показників ефективності для керівників закладів охорони здоров'я державної та комунальної форм власності; формування ефективної системи моніторингу надання медичних послуг за програмою медичних гарантій тощо).

9. Розроблено науково-методичний підхід до оцінки відповідності системи охорони здоров'я регіонів України (Вінницька, Одеська, Рівненська, Львівська та Харківська області, які мають найкращі індикатори досягнення Цілі 3 Цілей сталого розвитку в Центральній, Південній, Північній, Західній та Східній Україні, відповідно) Цілям сталого розвитку за показниками (кількість зареєстрованих випадків ВІЛ-інфекції, рівень захворюваності на активний туберкульоз, кількість виписаних електронних рецептів, кількість проведених щеплень проти COVID-19, обсяг додаткових дотацій місцевим бюджетам, видатків медичним закладам, що уклали договір з НСЗУ, рівень забезпеченості практикуючими лікарями на 10 тис. населення, середня кількість декларацій на одного лікаря). За результатами оцінювання регіонів за допомогою пелюсткової діаграми в полярній системі координат доведено, що Вінницька область характеризується найбільш позитивними результатами діяльності, які відповідають встановленим ЦСР, та має найбільш ефективні перспективи розвитку в майбутньому. Серед досліджених регіонів найменша відповідність системи охорони здоров'я ЦСР характерна для Одеської області, перспективи розвитку галузі достатньо обмежені, враховуючи проблеми забезпечення спроможного громадського здоров'я. За результатами проведеної оцінки визначено пріоритети розвитку регіонів, що досліджувались.

10. Дослідження міжнародного досвіду впровадження державних електронних послуг у систему охорони здоров'я (Австралія, Аргентина, Бразилія, Канада, Колумбія, Корея, Мексика, США), європейського досвіду надання електронних послуг (Великобританія, Естонія, Іспанія, Італія, Мальта, Німеччина, Норвегія, Румунія, Фінляндія, Франція, Швейцарія, Швеція) дало змогу визначити напрями реалізації механізму надання електронних послуг в Україні (створення єдиного цифрового ринку публічних послуг та базових медичних реєстрів, запровадження єдиних відкритих стандартів медичної інформатики, розвиток телемедицини, розвиток інтегрованих медичних інформаційних систем, сприяння кращому обміну цифровим здоров'ям за допомогою електронних медичних карток або електронних рецептів). Реалізація зазначених напрямів з використанням інструментів публічних механізмів (регуляторні, фінансові, технічна інфраструктура) забезпечить підвищення ефективності електронних форм взаємодії держави та громадян і сприятиме розвитку цифрового здоров'я в Україні.

11. На основі дослідження механізмів формування та розвитку кадрових ресурсів у сфері охорони здоров'я в умовах пандемії та військових подій доведено необхідність трансформацій у механізмах публічного управління щодо кадрового забезпечення сфери охорони здоров'я за умов дотримання

міжнародних стандартів. Визначено напрями вдосконалення кадрового забезпечення у сфері охорони здоров'я відповідно до ключових пріоритетів трансформації (медична освіта та наука, ефективна система лідерства та управління кадровими ресурсами, людиноорієнтованість у професійній діяльності працівників). Визначено стратегічні механізми кадрового забезпечення у сфері охорони здоров'я, які потребують трансформації на найближчу перспективу: відповідність медичних освітніх програм стратегічним цілям країни; ефективна система планування середньострокової потреби в кадрових ресурсах; формування корпоративної культури закладів охорони здоров'я; введення системи професійних стандартів, упровадження системи стимулів для медичних працівників.

12. Узагальнення нормативно-правового, інституційного, фінансового механізмів забезпечення реформ та трансформацій у медичній галузі дало змогу сформувати стратегічну матрицю реалізації публічних механізмів трансформації та розвитку сфери охорони здоров'я України, яка включає аналіз таких елементів, як цілі, завдання, принципи, інструменти на міжнародному, національному, регіональному рівнях. Визначено спільні та відмінні риси кожного компонента на відповідному рівні. В умовах пандемії та оголошеного в Україні воєнного стану для досягнення Цілей сталого розвитку визначено напрями реалізації публічних механізмів трансформації у сфері охорони здоров'я України: нормативно-правового (систематичне проведення експертизи законопроектів та нормативно-правових актів на відповідність їх принципам сталого розвитку; правове закріплення норм забезпечення безпеки громадян, працівників галузі), інституційного (міжвідомча взаємодія суб'єктів системи на основі легітимно встановлених, чітких завдань інститутів; упровадження інноваційних програмних продуктів та налагодження інформаційно-комунікаційних зв'язків між інститутами), фінансового (формування чіткого та прозорого механізму надання та фінансування гарантованих медичних послуг, розвиток інвестицій в інфраструктуру та використання механізму державно-приватного партнерства як альтернативного джерела фінансування охорони здоров'я), кадрового механізму забезпечення (реалізація ефективної системи лідерства та управління кадровими ресурсами охорони здоров'я, запровадження ключових показників ефективності для керівників закладів охорони здоров'я та формування гнучкої тарифної сітки доплат медичному персоналу), механізму надання електронних послуг (формування єдиного електронного медичного простору та розвиток електронних медичних послуг; запровадження єдиних відкритих стандартів медичної інформатики). Реалізація зазначених шляхів трансформації сфери охорони здоров'я дасть можливість сформувати спроможну систему громадського здоров'я, підвищити доступність ключових медичних послуг для громадян на національному та регіональному рівнях, досягти позитивних результатів у напрямі впровадження Цілей сталого розвитку як на рівні регіонів України, так і на світовому ринку.

СПИСОК ПУБЛІКАЦІЙ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

Монографії

1. Гавриченко Д.Г. Публічні механізми трансформації та розвитку сфери охорони здоров'я України: проблеми теорії та методології: монографія. – Миколаїв: Видавництво ФОП Ємельянова Т., 2022. 374 с.

2. Гавриченко Д.Г. Міжнародний досвід використання державних електронних послуг в сфері охорони здоров'я. *Modern aspects of science* [колективна монографія]. Publishing Group «Vědecká perspektiva», 2021, Czech Republic, pp.433-445 (p.10.2).

Статті Scopus, WEB

3. Гавриченко Д.Г., Козирєва О.В., Попова Т.О., Сергієнко Л.В. Механізм фінансування охорони здоров'я України в умовах трансформацій. *Financialandcreditactivity: problemsoftheoryandpractice*. 2022. № 1(42). С. 125-133. (включено до IndexCopernicus (Республіка Польща), GoogleScholar (США), WebofSciences) (заг. обсяг 0,8 д.а., особисто автору належить 0,2 д.а.: визначено ефективні напрями механізму фінансування сфери охорони здоров'я в Україні в умовах трансформації системи та реформування).

4. Liudmyla Antonova, Dmytro Havrychenko, Roman Primush, Vitalii Kropyvnytskyi, Violeta Tohobytska. Modern Aspects of SMART-Management of the Region in the Context of the Development of Public Administration. *IJCSNS.International Journal of Computer Science and Network Security*. 2022. Vol. 22. №5, pp. 469-474. (включено WebofSciences) (заг. обсяг 0,6 д.а., особисто автору належить 0,1 д.а.: визначено основні аспекти SMART-менеджменту регіону в контексті розвитку державного управління).

5. Sytnyk Yosyf, Havrychenko Dmytro, Staverska Tetiana, Primush Roman, Erfan Vitalii. The Main Negative Factors of Military Influence on the Economic EnvironmentoftheRegionanditsFinancialand Economic Security. *IJCSNS.InternationalJournalofComputerScienceandNetworkSecurity*. 2022. Vol. 22. №6, pp. 241-245. (включено WebofSciences) URL: http://paper.ijcsns.org/07_book/202206/20220633.pdf (включено до WebofSciences) (заг. обсяг 0,5 д.а., особисто автору належить 0,1 д.а.: визначено основні фактори впливу на розвиток регіонів та його фінансово-економічну безпеку).

Статті у наукових фахових виданнях України

6. Гавриченко Д.Г. Теоретичні підходи реформування механізмів публічного управління у сфері охорони здоров'я. *Публічне управління та регіональний розвиток*. 2022.№1. С.68-85. (включено до CrossRef, WorldCat, GoogleScholar (США), EurasianScientificJournalIndex (Казахстан), Scilit (Швейцарія), Dimensions (Великобританія), IndexCopernicus (Республіка Польща), Переліку наукових фахових видань України (категорія «Б») з державного управління) (заг. обсяг 1,0 д.а.).

7. Гавриченко Д.Г. Сучасні публічні механізми трансформацій у сфері охорони здоров'я у зарубіжних країнах. *Держава та регіони*. 2022. №1. С. 12-17. (включено до IndexCopernicus (Республіка Польща), GoogleScholar (США),

Переліку наукових фахових видань України (категорія «Б») з публічного управління) (заг. обсяг 0,6 д.а.).

8. Гавриченко Д.Г. Державні механізми надання електронних послуг в медичній галузі: європейський аспект. *Публічне управління та адміністрування в Україні*. 2022. №28. С.62-65. (включено до IndexCopernicus (Республіка Польща), Переліку наукових фахових видань України (категорія «Б») з державного управління) (заг. обсяг 0,6 д.а.).

9. Гавриченко Д.Г. Нормативно-правовий механізм забезпечення реформи сфери охорони здоров'я України *Вчені записки Таврійського національного університету імені В.І. Вернадського*. 2022. Т.33 (72). № 2. С. 22-28. (включено до IndexCopernicus (Республіка Польща), Переліку наукових фахових видань України (категорія «Б») з державного управління) (заг. обсяг 0,6 д.а.).

10. Гавриченко Д.Г. Механізми трансформації охорони здоров'я України в умовах пандемії COVID-19. *Публічне управління та адміністрування в Україні*. 2022. №29. С.27-31. (включено до IndexCopernicus (Республіка Польща), Переліку наукових фахових видань України (категорія «Б») з державного управління) (заг. обсяг 0,5 д.а.).

11. Гавриченко Д.Г. Освітні трансформації у сфері охорони здоров'я України. *Публічне адміністрування та національна безпека*. 2022. №3. URL: <https://doi.org/10.25313/2617-572X-2022-3-8027> (включено до IndexCopernicus (Республіка Польща), CrossRef, GoogleScholar (США), Переліку наукових фахових видань України (категорія «Б») з державного управління) (заг. обсяг 0,5 д.а.).

12. Гавриченко Д.Г. Трансформація пріоритетів розвитку системи охорони здоров'я України в умовах воєнного стану. *Наукові перспективи*. 2022. №5(23). С.48-60. (включено до IndexCopernicus (Республіка Польща), GoogleScholar (США), Переліку наукових фахових видань України (категорія «Б») з державного управління) (заг. обсяг 0,9 д.а.).

13. Гавриченко Д.Г. Міжнародний досвід забезпечення спроможної системи громадського здоров'я. *Наукові інновації та передові технології*. 2022. № 6(8). С. 470-480. Серія: Державне управління. (включено до IndexCopernicus (Республіка Польща), Переліку наукових фахових видань України (категорія «Б») з державного управління) (заг. обсяг 0,7 д.а.).

14. Гавриченко Д.Г. Сучасний стан сфери охорони здоров'я України. *Наукові перспективи*. 2022. №6 (24). С. 611-621. Серія: Державне управління. (включено до IndexCopernicus (Республіка Польща), GoogleScholar (США), Переліку наукових фахових видань України (категорія «Б») з державного управління) (заг. обсяг 0,8 д.а.).

15. Гавриченко Д.Г. Охорона здоров'я в умовах загроз від COVID-19: законодавчі механізми Європейського союзу. *Вчені записки Таврійського національного університету імені В.І. Вернадського*. 2022. Т.33(72). №1. С. 35-39. Серія: Державне управління. (включено до IndexCopernicus (Республіка Польща), Переліку наукових фахових видань України (категорія «Б») з державного управління) (заг. обсяг 0,5 д.а.).

16. Гавриченко Д.Г. Трансформації системи охорони здоров'я в умовах децентралізації України. *Інвестиції: практика та досвід*. 2022. № 3. С. 72–76. (включено до IndexCopernicus (Республіка Польща), GoogleScholar (США) (заг. обсяг 0,5 д.а.).

17. Гавриченко Д.Г. Державне регулювання трансформацій у сфері охорони здоров'я України. *Наукові інновації та передові технології*. 2022. №1(3). С.21-34. Серія: Державне управління. (включено до IndexCopernicus (Республіка Польща), GoogleScholar (США), ResearchBible, Переліку наукових фахових видань України (категорія «Б») із права (заг. обсяг 0,9 д.а.).

18. Гавриченко Д.Г. Публічні механізми трансформацій у формуванні кадрового потенціалу галузі охорони здоров'я. *Публічне управління та регіональний розвиток*. 2022. №2. С. 62 -82 (включено до CrossRef, WorldCat, GoogleScholar (США), EurasianScientificJournalIndex (Казахстан), Scilit (Швейцарія), Dimensions (Великобританія), IndexCopernicus (Республіка Польща), Переліку наукових фахових видань України (категорія «Б») з державного управління) (заг. обсяг 0,8 д.а.).

19. Гавриченко Д.Г. Трансформації кадрового забезпечення у сфері охорони здоров'я України. *Державне управління: удосконалення та розвиток*. 2022. № 6. (URL: <http://www.dy.nayka.com.ua> (включено до IndexCopernicus (Республіка Польща), GoogleScholar (США), Переліку наукових фахових видань України (категорія «Б») (заг. обсяг 0,4 д.а.).

20. Гавриченко Д.Г. Economic transformations of healthcare inUkrainein wartime conditions. *Публічне адміністрування та національна безпека*. 2022. №4.URL: <https://doi.org/10.25313/2617-572X-2022-4-8101> (включено до IndexCopernicus (Республіка Польща), GoogleScholar (США), Переліку наукових фахових видань України (категорія «Б») з державного управління) (заг. обсяг 0,8 д.а.).

21. Гавриченко Д.Г. Глобальні та європейські виклики щодо трансформації системи охорони здоров'я в Україні. *Публічне управління та регіональний розвиток*. Миколаїв. 2021. №14. С. 890-912. (включено до CrossRef, WorldCat, GoogleScholar (США), EurasianScientificJournalIndex (Казахстан), Scilit (Швейцарія), Dimensions (Великобританія), IndexCopernicus (Республіка Польща), Переліку наукових фахових видань України (категорія «Б») з державного управління) (заг. обсяг 1,2 д.а.).

22. Гавриченко Д.Г. Розвиток державної електронної системи охорони здоров'я в Україні. *Інвестиції: практика та досвід*. 2021. №22. С.120-125. Серія: Державне управління. (включено до IndexCopernicus (Республіка Польща), GoogleScholar (США) (заг. обсяг 0,6 д.а.).

23. Гавриченко Д.Г. Публічні інструменти інформатизації сфери охорони здоров'я в умовах пандемії COVID-19 у світі. *Наукові перспективи*. 2021. №11(17). С.445-453. (включено до IndexCopernicus (Республіка Польща), GoogleScholar (США), Переліку наукових фахових видань України (категорія «Б») з державного управління) (заг. обсяг 0,6 д.а.).

24. Гавриченко Д.Г. Інституційне забезпечення реформування сфери охорони здоров'я України. *Державне управління: удосконалення та розвиток*.

2020. №9. URL: <http://www.dy.nayka.com.ua/?op=1&z=1750> (включено до IndexCopernicus (Республіка Польща), GoogleScholar (США), Переліку наукових фахових видань України (категорія «Б»)) (заг. обсяг 0,5 д.а.).

Опубліковані праці у виданнях апробаційного характеру

25. Гавриченко Д.Г. Публічне управління у сфері охорони здоров'я на регіональному та місцевому рівнях. *Розвиток територіальних громад: правові, економічні та соціальні аспекти*: матеріали II Міжнар. наук.-практ. конф. (м.Миколаїв, 9 червня, 2022 р.). Миколаїв, 2022. С. 214-215. (0,1 д.а.).

26. Гавриченко Д.Г. Глобальні виклики для сфери охорони здоров'я в сучасних умовах. *Наука, технології, інновації: тенденції розвитку в Україні та світі*: матеріали наук.-практ. конф. (м. Полтава, 27-28 травня 2022 р.). Полтава, 2022. С.42-44. (0,1 д.а.).

27. Гавриченко Д.Г. Особливості управління державними підприємствами у сфері охорони здоров'я. *Управління економічними процесами на макро- і мікрорівні: проблеми та перспективи вирішення*: матеріали V Міжнар. наук.-практ. Інтернет-конф. молодих вчених (м.Львів, 25-26 травня 2022 р.). Львів: Видавництво Львівської політехніки, 2022. С. 87. (0,1 д.а.).

28. Гавриченко Д.Г. Роль міжнародних інституцій у сфері охорони здоров'я. *Держава XXI століття: погляд молоді*: матеріали Всеукр. наук.-практ. online конф. здобувачів вищої освіти і молодих учених (м.Житомир, 17 травня 2022 р.). Житомир, 2022. С.381-382. (0,2 д.а.).

29. Гавриченко Д.Г. Міжнародна інституційна співпраця у сфері охорони здоров'я. *Правові засади організації та здійснення публічної влади*: матеріали V Міжнар. наук.-практ. конф. (м.Хмельницький, 17 червня, 2022 р.), Хмельницький, 2022. С. 77-78. (0,2 д.а.).

30. Гавриченко Д.Г. Публічні механізми реформування системи охорони здоров'я в Україні. *Публічне управління в Україні: виклики сьогодення та глобальні імперативи*: матеріали Міжнар. наук.-практ. Інтернет-конф. (м.Хмельницький, 11 лютого 2022 р.), Хмельницький, 2022. С. 104-106. (0,2 д.а.).

31. Гавриченко Д.Г. Державні цифрові інструменти розвитку електронної медицини в умовах пандемії. *Публічне управління: проблеми та перспективи*: матеріали Міжнар. наук.-практ. Інтернет-конф. (м. Харків, 26 листопада 2021 р.). Харків, 2021. С. 115-119. (0,1 д.а.).

32. Гавриченко Д.Г., Попова Т.О. Державно-приватне партнерство у сфері охорони здоров'я України. *Публічне управління: проведення реформи в Україні*: матеріали Всеукр. наук.-практ. конф. (м.Покровськ, 9-10 грудня 2021р). Покровськ, 2021. С. 67-69. (заг. обсяг 0,2 д.а., особисто автору належить 0,1 д.а.: обґрунтовано значення державно-приватного партнерства в галузі охорони здоров'я).

33. Гавриченко Д.Г. Публічні комунікації в сфері охорони здоров'я. *Реформування процесів публічного управління в сфері освіти та науки України у глобалізаційному та інформаційному суспільстві*: матеріали III міжнар. наук.-практ. конф. (м.Переяслав, 29 жовтня 2021 року). Переяслав, 2021. С.52-55. (0,1 д.а.).

34. Гавриченко Д.Г. Напрями розвитку кадрового потенціалу Сфери охорони здоров'я в Україні. *Ольвійський форум - 2022 : Стратегії країн Причорноморського регіону в геополітичному просторі. Актуальні проблеми юриспруденції. Публічне управління та адміністрування в умовах децентралізації влади та наближення її до європейських стандартів* : матер. XVI наук.-практ. конф. (м. Миколаїв, 23-26 червня 2022 р.). – Миколаїв : ЧДУ ім. Петра Могили, 2022. – С. 63–65.

АНОТАЦІЯ

Гавриченко Д.Г. Публічні механізми трансформації та розвитку сфери охорони здоров'я України. – Рукопис.

Дисертація на здобуття наукового ступеня доктора наук з державного управління за спеціальністю 25.00.02 – механізми державного управління. – Чорноморський національний університет імені Петра Могили Міністерства освіти і науки України, Миколаїв, 2022.

У дисертаційній роботі обґрунтовано теоретико-методичні підходи та розроблено науково-практичні рекомендації щодо реалізації публічних механізмів трансформацій та розвитку охорони здоров'я України (нормативно-правового, інституційного, фінансового, кадрового механізмів, механізму надання електронних послуг) в умовах сталого розвитку та викликів сучасності.

У першому розділі узагальнено механізми публічного управління у сфері охорони здоров'я, які реалізовано в іноземній практиці та вітчизняній практиці. Визначено базовий механізм реалізації публічної політики в зазначеній галузі (інституційний, організаційний, економічний, кадровий, фінансовий, інформаційний, правовий, публічно-приватного партнерства) з урахуванням глобальних викликів, пандемічного загострення та євроінтеграційних домовленостей.

У другому розділі роботи узагальнено методологічні підходи до класифікації законодавства у сфері охорони здоров'я, нормативно-правової бази реформування сфери охорони здоров'я України. Запропоновано механізм нормативно-правового забезпечення розвитку охорони здоров'я, який включає міжнародний, національний та регіональний рівні.

Удосконалено інституційний механізм державного управління системою охорони здоров'я на основі визначення основних функцій, завдань, організації діяльності міжнародних, національних та регіональних інститутів державної політики, інструментів та методів їх реалізації на центральному та регіональному рівнях управління.

Дослідження фінансового забезпечення підтримки медичної галузі в умовах пандемії дало змогу виділити ключові проблеми фінансування галузі. Для підвищення ефективності використання бюджетних ресурсів на різних рівнях державного управління та забезпечення сталого розвитку сфери охорони здоров'я виділено напрями трансформацій публічних фінансових механізмів забезпечення сфери охорони здоров'я.

У третьому розділі систематизовано міжнародний досвід забезпечення систем охорони здоров'я на основі індикаторів (громадське здоров'я, доступ до

лікарських засобів, надання послуг в охороні здоров'я та фінансування, кадрові ресурси системи охорони здоров'я) та рівень розвитку системи охорони здоров'я за міжнародними рейтингами. Порівняльний аналіз результатів упровадження публічних механізмів у сферу охорони здоров'я в умовах пандемії в Румунії, Молдові, Угорщині, Словаччині, Польщі, Україні дав можливість визначити фактори ризику сфери охорони здоров'я та ключові пріоритети сфери охорони здоров'я.

Спрогнозовано адаптовані індикатори досягнення Цілі 3 Цілей сталого розвитку в Україні, регламентованих у Національній доповіді «Цілі сталого розвитку: Україна на період до 2030 року», за допомогою статистичних функцій Excel, в основу яких покладена лінійна регресія. Виходячи з основ стратегії реформування медичної галузі, стратегічних змін діяльності уряду в умовах пандемії та повномасштабного військового вторгнення Російської Федерації на територію України визначено трансформаційні напрями публічних механізмів розвитку системи охорони здоров'я в умовах реформування, пандемії та воєнного стану, реалізація яких забезпечить досягнення сталого розвитку сфери охорони здоров'я України.

Запропоновано алгоритм дій щодо забезпечення спроможної системи громадського здоров'я. В контексті трансформації публічних механізмів регулювання сфери охорони здоров'я на місцевому рівні виділено пріоритетні напрями для залучення громади до трансформації публічних механізмів регулювання охорони здоров'я в умовах децентралізації України.

Розроблено науково-методичний підхід до оцінки відповідності системи охорони здоров'я регіонів України (Вінницька, Одеська, Рівненська, Львівська та Харківська області, які мають найкращі індикатори досягнення Цілі 3 Цілей сталого розвитку в Центральній, Південній, Північній, Західній та Східній України відповідно) Цілям сталого розвитку. За результатами оцінювання регіонів за допомогою пелюсткової діаграми в полярній системі координат визначено пріоритети розвитку регіонів, що досліджувались.

У четвертому розділі роботи на основі дослідження міжнародного досвіду впровадження державних електронних послуг у систему охорони здоров'я (Австралія, Аргентина, Бразилія, Канада, Колумбія, Корея, Мексика, США), європейського досвіду надання електронних послуг (Естонія, Швеція та Фінляндія, Великобританія, Естонія, Італія, Іспанія, Мальта, Німеччина. Норвегія, Румунія, Фінляндія, Франція, Швейцарія, Швеція) визначено напрями реалізації механізму надання електронних послуг в Україні.

У п'ятому розділі визначено напрями вдосконалення кадрового забезпечення у сфері охорони здоров'я відповідно до ключових пріоритетів трансформації та стратегічні механізми кадрового забезпечення у сфері охорони здоров'я, які потребують трансформації на найближчу перспективу. На основі узагальнення нормативно-правового, інституційного, фінансового механізму забезпечення реформ та трансформацій в медичній галузі сформовано стратегічну матрицю реалізації публічних механізмів трансформації та розвитку сфери охорони здоров'я України, яка включає аналіз таких елементів, як цілі, завдання, принципи, інструменти на міжнародному, національному,

регіональному рівнях. Визначено напрями реалізації публічних механізмів трансформації у сфері охорони здоров'я України: нормативно-правового, інституційного, фінансового, кадрового механізму забезпечення, механізму надання електронних послуг, реалізація яких дасть змогу досягти позитивних результатів у напрямі впровадження ЦСР як на рівні регіонів України, так і на світовому ринку.

Ключові слова: державне управління, публічний механізм, реформування, трансформація, регіональний розвиток, регіон, сталий розвиток, охорона здоров'я.

ANNOTATION

Havrychenko D.G. Public mechanisms of transformation and development of the healthcare sector of Ukraine. - Manuscript.

Dissertation for the degree of Doctor of Science in public administration, specialty 25.00.02 - mechanisms of public administration. – Petro Mohyla Black Sea National University of the Ministry of Education and Science of Ukraine, Mykolaiv, 2022.

The dissertation substantiates theoretical and methodological approaches and develops scientific and practical recommendations for the implementation of public mechanisms of transformations and development of healthcare in Ukraine (regulatory-legal, institutional, financial, personnel mechanisms, the mechanism for providing electronic services) in the conditions of sustainable development and modern challenges .

The first chapter summarizes the mechanisms of public administration in the field of health care, which are implemented in foreign practice (financial, informational, institutional, organizational mechanisms) and domestic realities (institutional, economic, organizational, legal, financial, informational, personnel, the mechanism of state private partnership). The basic mechanism for the implementation of public policy in the specified field (institutional, organizational, economic, personnel, financial, informational, legal, public-private partnership) has been defined, taking into account global challenges, pandemic exacerbation and European integration agreements, the implementation of which should be ensured by such tools of public transformations as blockchain technology, information and communication tools, in accordance with the specified directions: effective and affordable health care system, improvement of the quality and safety of medical care, development of primary medical care, combination of public-private support and medical insurance.

The second chapter of the work summarizes the methodological approaches to the classification of legislation in the field of health care, the legal framework for reforming the health care sector of Ukraine. A mechanism of regulatory and legal support for the development of health care is proposed, which includes international, national and regional levels. The principles of implementation of the mechanism of regulatory and legal support for the development of health care and the main strategic vectors of ensuring high-quality and effective state policy of Ukraine in the field of health care have been determined, which will make it possible to adapt the program documents of the field of health care to the Sustainable Development Goals.

The institutional mechanism of state management of the health care system has been improved based on the definition of the main functions, tasks, organization of activities of international, national and regional institutes of state policy, instruments (normative-legal, financial, economic, information-communication, research and development, educational and enlightenment) and methods (organizational, economic, psychological, special, administrative, digital technologies) of their implementation at the central and regional levels of management.

The study of financial support for the medical industry in the conditions of the pandemic made it possible to highlight the key problems of financing the industry. In order to increase the efficiency of the use of budgetary resources at various levels of state administration and ensure the sustainable development of the health care sector, the directions of transformation of public financial mechanisms for the provision of health care are highlighted, the implementation of which is possible in accordance with the principles of universality, justice, transparency, accountability, efficiency, free choice, supplier competition, subsidiarity and financial protection.

In the third chapter, the systematization of the international experience of providing health care systems based on indicators (public health, access to medicines, provision of health care services and financing, personnel resources of the health care system) and the level of development of the health care system according to international ratings, proves that the strategic goals of the functioning of all health care systems are to ensure a capable public health system, accessibility and quality of medical services. A comparative analysis of the results of the implementation of public mechanisms in the field of health care in the context of a pandemic in Romania, Moldova, Hungary, Slovakia, Poland, and Ukraine made it possible to determine risk factors in the field of health care and key priorities in the field of health care.

Adapted indicators of achievement of Goal 3 of the Sustainable Development Goals in Ukraine, regulated in the National Report "Sustainable Development Goals: Ukraine for the period until 2030", were predicted using Excel statistical functions based on linear regression. The need to implement public mechanisms for the transformation of the health care sector that meet the challenges of modern times has been proven. Taking into account the fundamentals of the strategy of reforming the medical industry, strategic changes in the government's activities in the context of the pandemic and the full-scale military invasion of the Russian Federation on the territory of Ukraine, the transformational directions of public mechanisms for the development of the health care system in the context of reform, pandemic and martial law have been determined, the implementation of which will ensure the achievement of sustainable development sphere of health care of Ukraine.

An algorithm of actions to ensure a capable public health system is proposed. In the context of the transformation of public mechanisms for the regulation of health care at the local level, the priority areas for involving the community in the transformation of public mechanisms for the regulation of health care in the conditions of decentralization of Ukraine are highlighted.

A scientific and methodological approach was developed to assess the compliance of the health care system of the regions of Ukraine (Vinnytsia, Odesa, Rivne, Lviv and Kharkiv regions, which have the best indicators of achieving Goal 3

of the Sustainable Development Goals in Central, Southern, Northern, Western and Eastern Ukraine, respectively) for the purposes of sustainable development by indicators (the number of registered cases of HIV infection, the incidence rate of active tuberculosis, the number of issued electronic prescriptions, the number of vaccinations against COVID-19, the volume of additional subsidies to local budgets, expenditures to medical institutions that have signed a contract with the National Health Service, the level provision of practicing physicians per 10,000 population, average number of declarations per physician). According to the results of the evaluation of the regions using a petal diagram in the polar coordinate system, the development priorities of the studied regions were determined.

In the fourth chapter of the work, based on the study of the international experience of introducing public electronic services into the health care system (Australia, Argentina, Brazil, Canada, Colombia, Korea, Mexico, the USA), the European experience of providing electronic services (Great Britain, Estonia, Spain, Italy, Malta, Germany, Norway, Romania, Finland, France, Switzerland, Sweden) defined directions for the implementation of the mechanism for providing electronic services in Ukraine. The implementation of the specified directions using the tools of public mechanisms (regulatory, financial, technical infrastructure) will make it possible to increase the effectiveness of electronic forms of interaction between the state and citizens and ensure the development of digital health in Ukraine.

In the fifth chapter, the need for transformations in the public management mechanisms with regard to personnel support in the health care sector under the conditions of compliance with international standards is proven. The areas of improvement of human resources in the field of health care in accordance with the key priorities of transformation and strategic mechanisms of human resources in the field of health care, which require transformation in the near future, have been determined. Based on the generalization of the regulatory, institutional, and financial mechanism for ensuring reforms and transformations in the medical field, a strategic matrix for the implementation of public mechanisms for transformation and development of the health care sector of Ukraine was formed, which includes an analysis of such elements as goals, tasks, principles, tools at the international level, national level, regional levels. The common and distinctive features of each component at the corresponding level are determined. In the conditions of the pandemic and the declared state of war in Ukraine, in order to achieve the Sustainable Development Goals, the directions for the implementation of public transformation mechanisms in the sphere of health care of Ukraine have been determined: regulatory, legal, institutional, financial, personnel support mechanism, the mechanism for the provision of electronic services, the implementation of which will make it possible to ensure positive results in the direction of achieving the SDGs both at the level of the regions of Ukraine and on the world market.

Keywords: public administration, public mechanism, reform, transformation, regional development, region, sustainable development, health care.